በኢጣሊያ በረሃዎች

ሻምበል አብዲሣ አጋ

በአርበኝነት ጀብዱ የሠራ ኢትዮጵያዊ ታሪክ

The story of a Hero-Patriot of the

Italo-Ethiopian War

ምስጋና

በመጀመሪያ ቀን ይህችን መጽሐፍ ለማቀናበር ስጀምር በትርፍ ሰዓታቸው በታይፕ ሥራ ሌት ተቀን ለረዱኝ ም/፲

አለቃ አሁን ም/፻ አለቃ ዘሪሁን አታለልንና በሕትመትም ሆነ በሥራ ቅልጥፍና የረዱኝን የአዲስ ማተሚያ ቤት ሠራተኞችን ከልብ አመሰግናቸዋለሁ።

አብዲሣ አጋ ሻምበል

መታሰቢያነቱ

ይህ መጽሐፍ መታሰቢያነቱ በዚያች በቀውጢ ቀን በአምስቱ ዓመት የኢጣሊያ ወረራ ዘመን ከጠላት ከኢጣሊያ ፋሺስት ጋር ስለ አገሩ ፍቅርና ስለወገኖቹ ኢትዮጵያውያኖች ክብር ከጠላት ጋር ተሰልፎ ሲዋጋ በጦር ሜዳ ለወደቁት ጀግኖች የተሰጠ ነው።

ሻምበል አብዲሣ አጋ በአርበኝነት ጊዜ።

መግቢያ

ያለሁበት ዘመን ልክ የ፪ኛው ዓለም ጦርነት ዋዜማ መሰለኝ። ቦምብ እንደ በረዶ ከሰማይ የሚወርድበት የጋዝ ጢስ የሚረጭበት የንጹሐን ሕዝቦች አስከሬን በየሜዳው የሚረፈረፍበት ያ የብስልና የጥሬ መለያ ወንፊት የሆነው ቀውጢ ቀን ከፊቱ ድቅን አለብኝ።

የሰውን ተፈጥሮ አደነቅሁ። በዚሁ ዓለም ስንት አጥፊዎችና ስንት አልሚዎች መሪዎች እንደ ተነሡ ተገነዘብሁ። ከላይ የወረዱ መቅሠፍቶች ናቸው አልሁ። ክቡሩ የሰው ልጆች ሕይወት በእኒህ ዕብሪተኞች መሪዎች በከንቱ ከ̃ገጸ ምድር መጥፋቱን ተመለከትሁ። የግል ፍላጎታቸውን ለመሙላት ያለዚያም የራሳቸውን ገናናነትና ኃያልነት ለማጉላት የሠሩትን ጥጋብ በአንክሮ አስታወስሁ። እንደኔ በጊዜው ላልነበሩ ሕዝቦች የሂትለርንና የሙሶሊኒን እንዲሁም የተከታዮቻቸውን ዕብሪት ወደ ኋላ አዙሬ እንድመለከት ያደረገኝን የታሪክ ሐፍ አጠፍሁ። ‹‹ሰው እንዴት በሌላው ሰው ላይ እንዲህ ይጨክናል?›› ብዬ ተደነቅሁ።

ለ ፴ ክፍለ ዘመናት ከዚህም ለበለጠ በተራራዎቿ በልጆቿ ታፍራ የኖረችው ሀገሬ አንድ ጊዜ እንኳ መልክአ ምድሯን በቅኝ ገዥዎች ቀለም አለማስቀባቷን ሳስብ ራስ መውደዴንና ሥጋዊ ህልውናዬን በድሎት አርፎ የተቀመጠውን አንድ ጊዜም እንኳ የመበጥበጥና የመሸበር ዕድል ያልገጠመውን መንፈሴን አተኵሰው በዚያች ቀውጢ ቀን በአባቴ አብራክ በእናቴ ከረሠ ማኅፀን ውስጥ ሆኜ ተዋግቻለሁ። ተሰድጃለሁ ዱር ለዱር ተንከራትቻለሁ ብዬ ለልቤ ልብ ሰጠሁት።

የመኖር ልምምድ ያላቸው ሲቃውንት በተለይም የመጀመሪያውንና የ፪ ኛውን የዓለም ጦርነት በዐይናቸው ያዩት እንደሚተርኩት ያለዚያም እስከ ዛሬ ቁስሉ ያላዳነላቸው ጠባሳው ያልሻረላቸው አርበኞች እንደሚሉት የጦርነቱን ገፈት ለመጀመሪያ ጊዜ በአፍሪካ ክፍለ ዓለም ውስጥ ከቀመሱት ኢትዮጵያ የመጀመሪያዩቱ ነች ይሉኛል በዚህ ወቅት የኢትዮጵያ አርበኞች ለተተኰሰባቸው ጥይት መልሱን ሰጥተው በጠላታቸው አስከሬን ላይ ክንዳቸውን በመጫን ተጋደሉ። ዘመናዊ ቴክኖሎጂ ባልዳሰሰው ሰይፍና ጐራዴ የጠላቶቻቸውን አንገት አንጠለጠሉ። በፋከራ በሽለላ የሚገባቸውን ፈጸሙ። ግን ዓለም ባወገዘው በጋዝ ጢስ ተደበደቡ። ከሰብአዊ ርኅራኄ ውጭ የሆነ በደል ተፈጸመባቸው። ግማሾች በመንፈስ ሳይሆን በአካል ድል ሆኑ የቀሩት በዱር በገደል ተሰደው ለጠላት የራስ ምታት ሆነው ከረሙ። የተረፉት ደግሞ በግዞት ወዳልተወለዱበት አገር ታፍሰው ተወሰዱ። በረኃብ በድብደባና በደዌ ፍዳቸውን አዩ። ብዙዎቹም ከነዚህ መቅሠፍቶች የተነሣ ሕይወታቸው እያለፈ ያ ክብር ኢትዮጵያዊ አካላቸው ለከባድ አገር አራዊት ታደለ። ታሪክ የትዝብት መነጽሩን ሲቀስር የእኒያን ግፈኞች መሪዎች ሐረግ ትውልድ ከአራዊት ወገን መሆኑን ደፍሮ መዘገበ።

በኢጣሊያ አገር ተሰደው ከወህኒ ቤት አምልጠው በታሪክ ለታሪክ የሠሩት ጅግንነት ለሀገራቸው ብቻ ሳይሆን ሌሎች ወንድ የሚያፈሩ አገሮችን ደስ የሚያሰኝ ሆነ። በሮም ከተማ የኢትዮጵያ ሰንደቅ ዓላማና ክብር ሲዋረድ አይቶ በባዕድ አገር በጐራዴ ሽብር የፈጠረው ጀግናው ዘርዓይ እዚህ ላይ ይጠቀሳል። አዝናለሁ። ዘርዐይን በዐይኔ አላየሁትም። ታሪኩንም በሚገባ አላውቅም። ግን በኢትዮጵያዊነቱ አሁንም እኰራለሁ።እኔ ብቻ ሳልሆን መላው የሀገሬ ሕዝብ ይኰራበታል። እስከ ዛሬ ድረስ ያ ኢትዮጵያዊ ዓፅሙ የትኛው አፈር ጋር እንደተቀላቀለ ባይታወቅም የዘርዓይ ታሪክ ፋናውን ይዞ ሲጓዝ ብዙ መሥመር ያለው ጽሑፍ ይወጣዋል።

ወደ ዓላማዬ ልመለስ። ‹‹ከትሬያ ወህኒ ቤት አምልጬ የኢትዮጵያንና የዩጎዝላቭያን እንዲሁም የሌሎቹን አርበኞች አስከትዬ በኢጣልያ ተራራዎች ተዋጋሁ። ብዙ የፋሽስትና የናዚስት አስከሬን አስቆጠርሁ። ማረክሁ። ተሸለምሁ። ከበረሓ ወዳ ከተማ በድል አድራጊነት ስገባ ‹‹ኢትዮጵያ›› የሚል ጹሑፍ ያለበት የሀገሬ ግርማ ሞገስ የሆነቸውን ሰንደቅ ዓላማ በያንዳንዱ አርበኛ ክንድ እያሰርሁ አሰለፍሁ...›› ይህን የነገሩኝ የዚህ መጽሐፍ ባለታሪክ ሻምበል አብዲሳ አጋ ናቸው ‹‹ሻምበሌ እንዴት ይህን የመሰለ ሥራ በሰው አገር ላይ ይሠራል››? ስላቸው የሚያቀርቡልኝ የጽሑፍ መረጃ ብቻ ሳይሆን ፎቶግራፍም የተባበሩት መንግሥታት የቃል ኪዳን ኀደኞችንም ማኀተምና ፊርማም ጭምር ሆነ። ለካ ሀገራችን እስከዚህ በደረጃ ጀግኖች የታጠረች ነች አልሁ።

የሻምበል አብዲሳን ታሪክ በሙሉ ያዘጋጀሁት እኔ ብቻ አይደለሁም በፊት የኢትዮጵያ ድምፅ ረዳት አዘጋጅ የነበሩት ሟቹ አቶ መንግሥቱ ገሠሠም ሞክረውት ሞት ቀደማቸው። ‹‹እሳቸው ትንሽ ጀምረውልኝ ነበር የአምላክ ፍቃድ ባለመሆኑ ቀረ። እባክዎ እርስዎ በተቻለዎ መጠን ያዘጋጁልኝ›› ብለው ሐሳቡን ነድፈው አቀረቡልኝ። እኔም የዚህን የጀግና መጽሐፍ ባለኝ አቅም መልክ ባስይዘው በጥቂቱ እኔም በጦር ሜዳ እንደ ዋልሁ በጥቂቱ እንደ ቆሰልሁ በትንሹም እንደ ታሰርሁ እቆጥረዋለሁ ብዬ ተስማማሁ፤ ሆነ።

ራሴ ጀግና አይደለሁም እንጅ የጀግኖችን ታሪክ ማንበብ እወዳለሁ። አንድ የዱር አውሬ ተኩሶ ባልገደለው እጄ የዚህን ጀግና ታሪክ ሳዘጋጅ በጣም ባልኩራም ደስ ይለኛል። በፖለቲካም ጦር ሜዶ ጀግና የነበሩትን የሰውን ተፈጥሮ በእኩልነት የሚመለከቱትን የኬኔዲን የአሚሚትና ሌላም ታሪክ ጽፌያለሁ። ይሁን እንጅ ተቀምጦ መሞነጫጨርና በረሓ ለበረሓ ተንከራትቶ መዋጋት የተለየ በመሆኑ ከዚህ ቀጭ ብዬ ጻፍሁት። አንድም ቀን አልተዋጋሁም። እንግዲህ ሻምበል ታሪካቸውን ይናገሩ። አንብቡላቸው እኛም አንድ ቀን ይህን የመሰለ ጀግንነት እንሠራ ይሆናል። ዘላለም ድልወት አያዋጣም። የተዋጉና ታሪክ ያነበቡ ሰዎች ተመሳሳይ የጦርነት ፈለግ ይከተላሉ የሚል ጥቅስም አለ። እንግዲህ ሻምበል አብዲሳ እንዲህ ይላሉ።

* * *

ሻምበል አብዲሳ አጋ በጋሻና በጦር ልብስ

ሻምበል አብዲሳ አጋን በጦር ልብስ የሚገልጽ ስዕል

ሻምበል አብዲሣ አጋ ንጉሰ ነገሥቱን በክብር አጅበው

ሻምበል አብዲሣ አጋ ከአክስታቸው ልጆች፣ከአጎታቸው እና ከአጎታቸው ልጆች ጋር በ1962 ዓ.ም.

አብዲሳ አጋ እባላለሁ። የተወለድኩት በ፲፱፻፲፩ ዓ.ም በወለጋ ጠቅላይ ግዛት ውስጥ በነጆ ኪዳነ ምሕረት ቤተ ክርስቲያን ቀበሌ ነው። በዚሁ ቤተ ክርስቲያን ስመ ክርስትና ተሰጥቶኝ በመጠመቅ የኦርቶዶክሳዊት ሃይማኖት ተከታይ ሆንኩ።

በ፲፱፻፲፫ ዓ.ም በነጆ ቀበሌ ይገኝ በነበረው በአባ ገብረ ማርያም የግል ትምህርት ቤት ገብቼ የአማርኛ ጽሕፈትና ንባብ እንዲሁም የቅኔ ትምህርት ተማርሁ። ከዚያም በ፲፱፻፲፰ ዓ.ም ከአንድ የሚሲዮን ትምህርት ቤት ገባሁና የእንግሊዝኛ ትምህርቴን ቀጥዬ ሳለ በ፲፱፻፳፩ ዓ.ም አባቴ ወደ ነቀምቴ አውራጃ ይዘውኝ ሲሄዱ የጀመርኩት ትምህርት ተቋረጠብኝ።

ከዚህ በኋላ በለቀምት እንዳለሁ አንድ አጋጣሚ ተፈጠረ ይኸውም አጋጣሚ ከትውልድ አገሬ ለመውጣት ምክንያት ከመሆኑም በላይ ለኑሮ ዕድሌም በር ከፋች ሆኗል። በልጅነቴ የደረሰብኝ ድንገተኛ አጋጣሚ አሳዛኝ ነበር። ምናልባት በዚሁ ምክንያት እንደሆነም አላውቅም በተፈጥሮ ዕድሌ ሳማርር ለመኖር የተገደድሁት። ዋናው የሕይወት ታሪኬ እንዲህ ሲል ይጀምራል። ጊዜው በ፲፱፻፳፬ ዓ.ም ሲሆን ወሩንና ሰዓቱን ለይቼ አላስታውስም። በዚህ ወቅት እኔ የ12 ዓመት ልጅ ነበርኩ። አባቴ ከታላቅ ወንድማቸው ጋር በርስት ጉዳይ ጸብ ነበራቸው ይላሉ። በዚሁ ጸባቸው የተነሣ ወንድማቸውን በጦር ስለ ገደሉት ተይዘው ነቀምቴ ወህኒ ቤት እንዲታሠሩ ተደረገ።

ነገሩ እጅን በእጅ እንደ ተባለው በመሆኑ በእኔም በእናቴም ላይ ከባድ ሁለት ኀዘን ወደቀብን። እንደተናገርኩት ዕድሜዬ የ12 ዓመት ነበር። ሆኖም የዕድሜዬ ማነስ የአባቴን ሕይወት ለማትረፍ ከመታገል ወደ ኋላ እንዳሸገሽግ አላስገደደኝም። ከዚህም የተነሣ ከሌሎች ዘመዶቼ ጋር የሀገር ሽማግሌዎች ሰብስበን የሟቹን ቤተ ዘመዶች ‹‹ይቅረቡልን›› በማለት ለአባቴ ይቅርታ እንዲያደርጉለት ልመናችንን አቀረብን። የአጎቴ ወገኖችም ምንም እንኳን በአሟሟቱ ቢጸጸቱ በድጋሚ የእኔን አባት አስገድለው መቅበር አልመረጡም። ስለዚህ ነገር ሳናበዛ ‹‹ይቅር ለእግዚአብሔር›› ተባባልን።

የሚቀጥለው እርምጃ በሟችና በገዳይ ቤተ ሰቦች መካከል ዕርቅ መውረዱን ለፍርድ ቤቱ አስረድቶ አባቴን ከእስር ማስፈታት ነበር። በዚህም መሠረት በመጀመሪያ የሟቹ ቤተ ሰብ‹‹ምረናል›› ሲሉ በማረጋገጥ ነቀምቴ ፍርድ ቤት ተገኝተው ቃላቸውን በጽሑፍ አስፈረው በፊርማቸው አጸኑት። ይህ ሲሆን ለእኔም ለእናቴም የተሰማን ደስታ የላቀ ነው። በዚህ ጊዜ አባቴ ወደ አዲስ አበባ ተላልፈው ስለ ነበር ፍርድ ቤቱ ይህን የቤተ ሰቡን መተማመኛ ከሸኚ ደብዳቤ ጋር ወደ አዲስ አበባ የሚልክ መሆኑን ገለጸልን።

ስለዚህ እኔና እናቴ ቀድመን አዲስ አበባ ለመገኘት አገር ጥለን ቁርበት ጠቅልለን ተነሣን። ጉዞአችን አድካሚ ቢሆንም አልተሰማንም ቀን በዕውኔ የማስበው ሌሊት በሕልሜ የማልመው አንድ ነገር ብቻ

ነበር። ያንን አባቴን...ያን የሚያፈቅረኝን አዎ ያንን ብለየው የሚከፋውን አባቴን ከእስር ለማስፈታትና አሁንም አባባ እያልኩ እንድከተለው የላቀ ምኞት አድሮብኛል። ቁመናው በዐይኔ ላይ ይሄዳል ፤ ጨዋታውና ፈገግታው ትዝ ሲለኝ እንባ ያንቀኛል። ማን ያውቃል የአምላክን ነገር ምናልባት አሁንም በነጻ ተለቅቆልኝ ካጠገቤ ቁሞ በዚያው ሁኔታ ያነጋግረኝ ይሆናል!! አሁንማ ጉዳዩ አልቋል ፤ ዳኞቹም ግድ የለም ብለውናል። ታዲያ ምን ያሠጋኛል እያልኩ ሳስብ ውዬ አድራለሁ።

አዲስ አበባ ስንደርስ ግን ነገሩ ተለውጦ ብርሃኑ ጨለማ ሆነብኝ ፤ ያሰብኩት ቀርቶ ፍጹም ይደረጋል ያላልኩት ተፈጽሞ አገኘሁት። ከአዲስ አበባ ስደርስ የክቡር ደጃዝማች ሀብተ ማርያምን እንደራሴን አገኘኋቸውና ከሟቹ ዘመዶች ጋር በነቀምቴ ፍርድ ቤት ቀርበን በዕርቅ መለያየታችንንና የዕርቁም ስምምነት በነቀምት ፍ/ቤት በኩል ወደ አዲስ አበባ መተላለፉን አስረዳኋቸው። ግን እኔ እንዳልኩት አልተፈጸመም። ለካስ በዚህ ፈንታ ፍ/ቤቱ የሟቹ ወገኖች አንታረቅም ብለዋል የሚል ደብዳቤ አስተላልፎ ኑሮ ይህንኑ ነገሩኝ። እንዴት? እኔው ራሴ ቀርቤ በተገኘሁበት የተፈጸመውን...እንዴት ይክዱኛል?...ፍላጎታቸው አባቴን ሊአስገድሉብኝ ነው? እያልኩ እንባዬ እየፈሰሰ ስጮህ የደጃዝማቹ እንደራሴ ‹‹ልጄ የአራት ቀናት ጊዜ ብቻ ስጠኝና እንደሚሆን አደርጋለሁ›› አሉኝ።

አራት ቀናት በዚያን ጊዜ ለእኔ ሩቅ ነበር፤ ብቻ ምን ይደረግ? ሌላ ምርጫ አልነበረኝምና ለመታገስ ቆረጥኩ። በማግሥቱ ግን መርዶዬን ተከናነብኳት። አባቴ መገደሉን ሰማሁ። ይኸው ነው ያ ሁሉ ሩጫ ያ ሁሉ ድካም ያ ሁሉ ምኞች ያ ሁሉ ተስፋ። ከዚህ ላይ አበቃ። የድካሜ ውጤት ሁሉ መጨረሻው ኀዘን እንደሚሆን ምናልባት ይህ የመጀመሪያው ምልክት ይሆን? እንኳ እስኪ ከዚህ በኋላ የቀጠለውን ታሪኬን ላውጋላችሁ። እዚህ ላይ ባለምባራስ ገብረየሱስ ካራ ዮና ባለቤታቸው በዚያ ጊዜ ከኔና ከናቴ ጋር የተቀበሉትን ፈተና ሳላስታውስ አላልፍም። ከአምላክ ብድር ይግባቸው።

ምንም እንኳ የአባቴ ኀዘን ከልቤ ባይጠፋ የወደፊት ሕይወቴን አቋም መሥመር ለማስያዝና ወደ ዕለት ተግባሬ ለመሠማራት በማለት በገነት በተቋቋመው የቀ. ኃ. ሥ. ጦር ት/ቤት ለመቀጠር ወሰንኩ። በወታደርነት ሀገሬን ለማገልገል የነበረኝ ቅን ምኞት ለግርማዊ ንጉሠ ነገሥት ቀዳማዊ ኃይለ ሥላሴ ለማመልከት ዕድል ስላጋጠመኝ ወደዚሁ ት/ቤት ገብቼ እንድማር ሲፈቀድልኝ በባሻ ኤፍሬም በየነ ባልደረብነት ለክቡር ኮሎኔል በላይ ኃይለ አብ ተነግሮልኝ ትምህርቴን ጀመርኩ።

ይሁን እንጂ ዕድሜዬ ገና 14 ዓመት ስለነበር ክቡር ኮሎኔል በላይ ጋር ለጥቂት ጊዜ አብሬ እንድቆይ ተደረገ። ክቡርነታቸው በዚያን ሰዓት የቦይ እስካውቶች ኃላፊ ሲሆኑ እኔም የተደለደልኩት በዚሁ

ክፍል ነበር የመጻፍና የማንበብ የእንግሊዝኛ ቋንቋ የእግረኛ ስልፍና የከባድ መሣሪያ ተኩስ ትምህርት ቢሰጠኝም የእኔ የተለየ ተሰጥዎ የከባድ መሣሪያ መፍታትና መገጣጠም እንዲሁም የልዩ ልዩ መሣሪያዎች ተኩስ ነበር።

ይህን ትምህርት እንዳጠናቀቅሁ የ፲ ዕልቅና ማዕርግ ተሰጠኝ ፤ ወዲያው በ፲፱፻፳፰ ዓ.ም በፋሺስት ኃይል ኢትዮጵያ ስትወረር በወሎ የገባውን ጠላት ለማጥቃት ሙሉ የገነት ጦር በኮሎኔል በላይ መሪነት ነቀምቴ ወደ ደጃዝማች ሀብተ ማርያም ዘንድ ሲሄድ እኔም ከዘማቾቹ አንዱ ነበርኩ።

ከዚያ ለመድረስ ስንጓዝ ጠላት በአውሮፕላኖች መጥቶ ቦነያ ላይ አረፈ። ሌሊት ጠላት ወደ አረፈበት ተጠግተን አደርን። ሲነጋ ጦርነት ገጠምንና አምስቶቹን የጠላት አይሮፕላኖች ስናቃጥል አንዱ ብቻ ሊያመልጥ ቻለ።

ጉዞው ቀጥሎ ነቀምቴ ገባን። እንደገናም ከነቀምቴ ወደ ግምቢ ከግምቢ ጮሊ ጌራ አምርተን ከዚህ ላይ ከልዑል ራስ እምሩ ጦር ጋር ተገናኘን። ሁለቱም ክፍለ ጦር በአንድነት እየተጓዙ ጐጀብ ስንደርስ ድልድዩ ፈርሶ ስላጋጠመን ለጊዜው ሠራዊቱ ከዚያ እንዲያርፍ ተደረገ።

በአራተኛው ቀን ጠላት ዙሪያውን ካበበን። ከ3 ሰዓት ያላነሰ ውጊያ ቀጥሎ ከሁለቱም ወገን ከፍ ያለ ጉዳት ከደረሰ በኋላ ጠላት ዙሪያውን ከመክበቡም በላይ የያዘው ስፍራ ለማጥቃት ስላመቸው የእኛ ሠራዊት ተበታተነ። ዕድለኛ የሆነው ሲሰደድ ገሚሱም ከልዑል ራስ እምሩና ከኮሎኔል በላይ ጋር ተማረከ። እኔም በሁለት ጥይት ቆስዬ ስለነበር ከሌሎች ቁስለኞች ጋር በቃሬዛ ወደ ቦንጋ ተወሰድኩ። ከ3 ወር ሕክምና በኋላ ግን እኔንና አብረውኝ የነበሩትን ፴ ወታደሮች ጂማ ወህኒ ቤት አስገቡን። በዚህ ወህኒ ቤት አንድ ወር ተኩል እንደቆየን አዲስ አበባ አምጥተውን በመካከለኛው ወረዳ በተለይ ዶሮ ማነቂያ ከተባለው ሰፈር በነበረው ወህኒ ቤት ውስጥ ሁለት ወር አሠሩንና በኋላ በቁም እሥር ለቀቁን።

ስድስት የምንሆነው በጉለሌ የእማሆይ ደስታ ቤት ተከራይተን ተቀምጠን ሳለ አንድ ቀን የተኩስ ድምፅ ሰማን። ዕለቱ የካቲት ፲፪ ቀን ፲፱፻፳፱ ዓ.ም ሲሆን የተኩሱም መነሻ ምክንያት ያው የግራሲያኒ መቁሰል ነበር። ፫ ኢጣሊያኖችና ሌሎችም አድራሻችንን የሚያውቁ የሀገራችን ሰዎች መጥተው እየነዱ ከዚያው ፊት ከነበርንበት ወህኒ ቤት አስገብተውን መጀመሪያ የቃል ምርመራ አደረጉልን ፤ ቀጥለው እያንዳንዳችንን በየክፍሉ አሥረው ሲገርፉንና ሲደበድቡን አድረው በማግሥቱ የቀሩትን ፺፪ ወታደሮች እየሰበሰቡ አምጥተው የእኛን የመሰለ ዕድል እንዲያገኙ አደረጓቸው።

የደረሰብን ድብደባና ግርፋት ሰው ያችለዋል የሚባል አልነበረም። እጃችን የፊጥኝ ወደ ኋላ ታሥሮ የዛፍ ፍልጥ እንጨት በላያችን ሲያልቅ ጥፊና ጡጫ ሲወርድብን ከቆየ በኋላ የአኮርማጅ ግርፋቱ ይቀጥል ነበር። ገራፊዎች ክንዳቸው ሲዝል እያረፉ ምርመራውን በዚሁ ዐይነት ለሁለት ቀናት ሲያከናውኑ ቆዩ። በአራተኛው ቀን በመኪና ጭነው ወደ ምፅዋ ወሰዱን። ከዚያም በመርከብ ተሳፍረን ሞቃዲሾ ስንደርስ ደናኔ ወህኒ ቤት ከተቱን።

በደናኔ ወህኒ ቤት በብዙ ሺህ የሚቆጠሩ ሴትና ወንድ ኢትዮጵያውያን እስረኞች ነበሩ። ካየናቸው ይበልጥ ሌሎች ብዙዎች እንደ ነበሩ ብንሰማም በድብደባ ብዛት በጥይት በረሃብና በበሽታ ማለቃቸውን ተረዳን። እኛም ወደዚያው የተወሰድነው ለዚሁ መከራ ነበርና ዱላውና ግርፋቱ ይወርድብን ጀመር ፲፰ቱን የገነት ልጆች ግን ከመካከላችን መርጠው ረሃብና መጉሳቆል ባደከመው ጉልበታቸው የራሳቸውን መቀበሪያ ጉድጓድ ካስቆፈሩአቸው በኋላ ከዚያው ጉድጓድ ውስጥ እያቆሙ በጥይት ፈጅተው አፈር መለሱባቸው።

ይህን ሁሉ ስቃይ የቻልነውና ከጥይት የተረፍነውን ፴ የገነት የጦር ወታደሮች ሌሎች ሴቶችና ወንዶች ኢትዮጵያውያን እንዲሁም ከሌላ አገሮችም የመጡ እሥረኞችን ወደ ኢጣሊያ ለመውሰድ በመርከብ ጫኑን። የመርከቡ ጉዞ ከወህኒ ቤቱ ከነበርንበት ሁኔታ የተሻለ አልነበረም። በተለይም ስዊስ ካናል ስንደርስ የእንግሊዝ ፖሊሶች

ለምርመራ ወደ መርከቡ ሲወጡ እሥረኞቹን ከመርከቡ የከሰል ማኖሪያ ክፍል ውስጥ አግብተው ዘጉብን። የእሳቱ ግለት የፀሐዩ ሙቀት የአየሩ በጢስ መታፈን መፈጠርን የሚያስጠላ ነበር። ደግነቱ መርማሪዎቹ ሲወርዱ እኛም ከዚያች ክፍል እንድንወጣ ተደረገ።

ከ፫ ቀናት በኋላ ናፖሊ ስንደርስ ፴ዎቹን የገነት ልጆች በአውቶቡስ ጭነው እኛና ከተባለ የእሥረኞች ሠፈር ከተቱን። ይህ ቦታ ለጊዜው ለእሥረኞች ማረፊያ እንዲሆን የተሠራ ቁመቱ ፩ ሜትር በሆነ የሽቦ አጥር የተከለለ ሲሆን እሥረኞቹም የሚኖሩት ከእንጨትና ከብረት ከተሠሩ ቤቶች ውስጥ ነበር። ወህኒ ቤት ብዬ ልጠራው ያልሞከርኩበትም ምክንያት ለጊዜው ለጦር እሥረኞች እንዲሆን ተጣድፎ የተሠራ በረት እንጂ ቋሚ ሆኖ እንዲያገለግል ታስቦ የታነጸ ባለመሆኑ ነው።

የወህኒ ቤቱን የሽቦ አጥር ቀርቦ ከእሥረኞቹ ጋር ለመነጋገር ማንም ተላላፊ አይሞክርም። አንዳንድ ደፋር ሲገኝም ወዮለት። ተላላፊ የውጭ ዜጋ ከሆነ ውጭ እሥር ቤት ይታሠራል። ከእሥረኞቹም አንዱ በመንገድ ከአጥር ውጭ የሚተላለፍ መንገደኛ ለማነጋገር ቢሞክር ለተወሰነ ጊዜ በተዘጋጀች ክፍል ውስጥ እንዲሰነብት ይገደዳል። የእሥሩ ሠፈር ቀን ቀን ይበርዳል ማታ ማታ ደግሞ ይሞቃል። የእኛም የእሥር ሠፈርና የናፖሊ ከተማ ትይዩ በሆነ አንጻር ላይ ናቸው። እሥር ቤቱ ከከተማዋ ወጣ ባለ ቦታ ላይ ሲገኝ

ከምሥራቅና ከምዕራብ በሁለት ትላልቅ ተራሮች የተከበበ እርሻ ይታያል። ከእሥር ቤቱ ወጥቶ የሚሄደው የመኪና መንገድ ይህንኑ እርሻ ሰንጥቆ ያልፋል። በስተምዕራብ ካለው የተፈጥሮ ፍል ውሃ አቅራቢያ አንድ ትምህርት ቤት ተሠርቷል። በስተሰሜን የሚታዩትን ግን በእሥር ቤቱ አቅራቢያ የሚገኘውን ባሕር በመከበብ የተሠሩ ታላላቅ ሕንጻዎችና አፈር እያቀለጠ ብረት የሚያወጣ ፋብሪካ ነው።

በእኛና እሥር ሠፈር እንዳለሁ ጣሊያንኛ መነጋገር ደህና አድርጌ ቻልኩ። አንድ ቀን የእንግሊዝ አይሮፕላን መጥቶ በአረብኛ በእንግሊዝኛና በፈረንሳዊኛ የተጻፈ ወረቀት ሲበትን ጥቂቶቹ ከእሥር ሠፈሩ ውስጥ አረፉ፤ እኔም አንዲቷን አገኘሁና ደበቅኋት። ለካስ ሌሎች እሥረኞች አይተውኝ ኑሮ ለሠፈሩ ዘበኛ ገለጹለት በመከራ ጊዜ ሰዎች ይተዛዘናሉ ሲባል እሰማ ነበር፤ ነገር ግን እንደሰማሁት አልሆነም በመከራ ላይ የወደቁ ሰዎች ቢተዛዘኑም ሁሉም የየራሱን ሕይወት አብልጦ እንደሚወዳት በዚያን ሰዓት መገንዘብ ቻልኩ። ሆኖም እኔን አሳልፎ በመስጠት ራሱን ነጻ ለማድረግ ያሰበው እሥረኛ እንደኔው መንገላታት እንጂ አስተያየት ሳይደረግለት ቀረ።

መልእክቱ የተነገረው ዘበኛ መጥቶ ከፊቴ ተገተረ። ያ ቀድሞ ኖራ የሚመስል መልኩ አሁን ሳምባ መስሏል። የዐይኑና የግንባሩ ሁኔታ በእኔ ላይ ምን ያህል ጥላቻ እንዳደረበት ነገረኝ። ቢሆንለት ወዲያውኑ አንቆ ቢገድለኝ የሚከፋው አይመስልም። «ጽሑፉን

ጽሑፉን ቶሎ በል ጽሑፉን አምጣ›› አለኝ። ከኪሶ አውጥቼ ሰጠሁት ። አልበቃውም ይህቺን በግራ እጁ አዛወረና መዳፉን ዘርግቶ ጣቶቹን እጥፍ ዘርጋ በማድረግ ‹‹ቶሎ ቶሎ በል ሌላውንም አምጣ›› ሲለኝ ራሴን እያወዛወዝኩ ይኸው ብቻ ነው አልኩት።

ደርሶ ላይጠቅመው ንዴቱ ገንፍሎ በጫማው ረገጠኝ፤ እኔስ ማነኝ? ኢትዮጵያውያን ለክብራችን ከርሱ የበለጠ ስሜት እንዳለን ገና አልተገነዘበውምና እጆቼ ከሰንሰለት ነጻ ወጥተው ስለነበር ትምህርት እንድሰጠው ኢትዮጵያዊነቴ አስገደደኝ። በነበረኝ የጐልማሳ ኃይል ከጆሮ ግንዱ ስር ሁለት ጊዜ በጡጫ ብነጠርቀው ከእግሬ ስር ተፈጠፈጠ። የዘበኛውን አወዳደቅ እሥረኞቹ ሲመለከቱ ድፍረቴ በፍርሃት እንዲዋጡ አደረጋቸው። ሌሎች የፋሺስት ዘበኞችም እየሮጡ ሲመጡ ከቆምኩበት ሳልነቃነቅ ጠበቅኊቸው። በብዛት በላዬ ተረፈረፉብኝና እጆቼን በካቴና ውስጥ አስገብተው ከነበርኩበት ፎቅ ወደ ታች ቢለቅቁኝ በትከሻዬ ከመሬት አረፍኩ። ትከሻዬም ደቀቀ። ጉልበቶቼም ተላላጡ። በዚያን አደጋ የደረሰብኝን የቁስል ጠባሳ እስከ ዛሬ ስመለከት ሐሲናዬ በኀዘንና በትካዜ ሲመሰጥ በሌላ በኩል ደግሞ በኢትዮጵያዊነቴ እኰራለሁ።

እንዴት ሰው በሰው እስከዚህ ይጨክናል? ምናልባት ለሀገሩ ባዳ ለሕዝቡ እንግዳ በመሆኔ ይሆን? ምናልባትም እኮ ጥቁረቴና ባይተዋርነቴ በእነሱ ዘንድ እንደ ዱር አውሬ አስቆጥሮኝ ይሆናል።

ይሁን እንጂ በአውሬውስ ቢሆን ኣስከዚህ የሚጨክን ሰብአዊ ፍጡር እንዴት ሊኖር ይችላል? አለ ወይም ነበር ከተባለ እርሱም ከአውሬ የተሻለ አይደለም ማለት ነው።

ይህን የመሰለ ጉዳት ከደረሰብኝ በኊላ ታዝኖልኝ ሕክምና የሚደረግልኝ መስሎኝ ነበር። ግን እንዲያውም ያለሁበት የእሥር ሠፈር እንዲለወጥና በጠበቀ እሥራት እንድቀጣ ስለተወሰነ ቀኑን በማላስታውሰው በ፲፱፻፴፩ ዓ.ም ወደ ናፖሊ ቦጀሪያሊ ወህኒ ቤት ተወሰድኩ።

ቦጀሪያሌ እሥር ቤት ውስጥ የነበረው የእሥረኛ ብዛት እጅግ የበረከተ ሲሆን የብዙ ሀገር ዜጎች ነበሩበት። የኢትዮጵያ የእንግሊዝ የዐረብ የፈረንሳይ የዩጎዝላቪያና የሌላ አገር እሥረኞችም ነበሩ። ከኢትዮጵያውያኑ መካከል ካሣዬ፣ አብጤ ፣አሰፋ ፣በለውና ካርሎ አባ መጋል ከተባሉት ጋር ዘወትር እንገናኝ ነበር በቦጀሪያሌ እሥር ቤት ከሁሉም የማይዘነጋኝ በየቀኑ የሚመጣው የእሥረኞች ሬሣ ብዛት ነበር። ምክንያቱ በሽታ ቢሆንም አስፈላጊው ሕክምና ስላልቀረበ በቀን ብቻ እስከ ፱፻ ያህል ሰው ይሞታል። ምናልባት ስንቅ ከማቅረብ በበሽታ ማለቃችን ተመርጦም እንደሆን አልገባኝም። ግን ምንም እንኳ እኔ ካለሁበት ክፍል ብቻ በቀን ፱ እና ፲ ሬሣ ቢወጣ ፈጣሪዬ ከልሎኝ እኔን ጉንፋን እንኳ አልያዘኝም ነበር። እንዲያውም በአምላክ ረድኤት ሰውነቴ እየፋፋ ሄደ።

ከዚህ እሥር ቤት እንዳለን ሁለተኛው የዓለም ጦርነት ተነሣ። ጦርነቱ እየተፋፋመ ሲሄድ በኢጣሊያ ወታደሮች መካከል መርበድበድ ሽብርና አለመተማመን መፈጠሩን በአቅራቢያችን ከነበሩት ዘበኞችና ሹማምንቶቻቸው ሁኔታ መረዳት ችለን ነበር።

ከዚህ ሁሉ በላይ እኛ የነበርንበት የእሥር ሠፈር አስጊ መስሎ ስለታያቸው ሌሊት በሚያልፍ ባቡር እሥረኞቹን በሙሉ በሰንሰለት እያቆራኙ ከናፖሊ ወደ መካከለኛ ኢጣሊያ ማጓጓዝ ጀመሩ። እሥር ቤቱ የሚገኘው በተለይ በሌቹ ወረዳ ትሬያ ቀበሌ ቪላ አስባዳ ከተባለው ቦታ «ካምቦ እንቴርናቱ» የተባለ ነበር። ለጊዜው እሥረኛ በመሆኔ የሁኔታውን ፎቶ ባለማግኘቴ ይጸጸተኛል። በጠቅላላው ጉዞአችን አሳዛኝና አስቃቂ ነበር። መራመድ የተሳነው አንዳንድ እሥረኛ እየወደቀና ወደ ፋርጎው ሲያመራ በግፊያው መካከል እየተረጋገጠ ሕይወቱን አጥቷል። ሌሎችም ለሕመማቸው ሳይታዘንላቸው የዘበኞች እርግጫና የሰደፍ ጉሽም የደረሰባቸው ብዙዎች ነበሩ። ያም ሁሉ ሆኖ በናፖሊ ከተማ ውስጥ የከበበን ሰቪል ሕዝብ ገሚሱ ሲተፋብን ክንዳቸውን ወደ አየር እያወጡ በዛቻ የደነፉብንን ወጣት ፋሺስቶች አልዘነጋቸውም።

እኔም ዕድሜዬ ገና ፳፰ ዓመት ስለነበር ንዴት ፈጥኖ እየተሰማኝ አንድ ቀን ዕድል አጋጥሞኝ ከእሥራት ለማምለጥና ይህን

ሁሉ አመፅ የሚፈጽሙብኝን ፋሺስቶች በመፍጀት ብድሬን ለመመለስ መመኘት እንጂ ለዚህ ዓለም ኑሮ አምሮት አልነበረኝም።

እንደ ስርዲን በየፋርጎው ታጭቀን በሩ ከተዘጋብን በኋላ ባቡሩ ጉዞውን ቀጠለና ትሬያ ከተባለው እሥር ሠፈር ደረስን። ከዚያም እንዲሁ ከልዩ ልዩ አገር የመጡ የፖለቲካ እሥረኞች ጋር እንድንቀላቀል ተደረገ። ውስን ስናድር አብረውኝ ከእሥር ቤቱ የሚገኙትን አንዳንድ ኢትዮጵያውያን እየፈለግሁ ከእነሱ ጋር ሐሳብ መለዋወጥ ስጀምር ጠባቂዎቹ ዘበኞች ከባድ ጥርጣሬ አደረባቸው። ጥብቅ ተከታታዮችም እንዳደረጉብኝ ተረዳሁ። ሆኖም ከሀገሬ ሰዎች ጋር የማደርገውን ግንኙነት አላቋረጥኩም። ከዚህ የተነሣ ለወደፊቱ ከማንም እሥረኛ እንዳልገናኝ በማለት አጃቢ እንዳይለየኝ ታዘዘ።

ይመስለኛል ብቸኝነት ለሐሳብና ለመመራመር ይረዳል። ብቻዬን ሆኜ ሐሳቤን ሳወጣና ሳወርድ አንድ መላ ፈጠርኩ። ከሰው ሳልነጋገር ከአንድ ክፍል ውስጥ ተዘግቶብኝ መዋል እጅግ አድርጎ አስመረረኝ።

ስለዚህ ዘበኞቹ ወደ ውጪ ሊያወጡኝ በመጡ ቁጥር «አምኛል የሕመሜንም ዐይነት አላውቀውም» እላቸውና ጥቅልል ብዬ እጋደማለሁ። ይህ በመጀመሪያ ጊዜ የወሰድኩት የለሰለሰ እርምጃ ነበር፤ ከሐሳቤ ጋር የምሟገትበት ሌላ ዓላማ ደግሞ አቅጃለሁ። እርሱን

ለመፈጸምም ተቻልኩ ልቤ ሲጎታ ይሰማኛል፡፡ ‹‹ጊዜው አሁን ነው › ያልኩባት ሰዓት ደረሰች፡፡

ለመንፈሴ ‹‹ከዛሬ ጀምሮ ዕብድ ነኝ›› ስል ራሴን በራሴ አታለልኩት፡፡ አዎ ዕብደት ባይሰማኝም ከዛሬ ጀምሮ እንደ ዕብድ ሆኜ ራሴን ከዚህች ጨለማ የሆነች ምድራዊ ገሃነም ውስጥ ማውጣት አለብኝ፡፡ የክፍሏ መዝጊያና መስኮት በተላላፊ የብረት ዘንጎች የተጠፈሩ ቢሆኑም በተደራቢ ከውስጥ በኩል በመስተዎት ከውጭ በእንጨት የተዘጉ ነበሩ፡፡ የዕብደቴን ምልክት ለማሳየት ስል በእኩለ ሌሊት ላይ የመዝጊያውንና የመስኮቱን መስተዋት በእርግጫ እየደበደብኩ ከፍ ባለ ድምፅ እጮህ ጀመር፡፡ ሌሊቱንም እንዲሁ ስጮህና ስፎክር አደርኩ፡፡ አንዳንድ ጊዜም ነገሩ ወደ ብስጭት እየተለወጠብኝ ከብረቱ ጋር ሲያታግለኝ መቼም እንዳይነጋ የለም የብርሃን ወጋገን ታየ፡፡

በሦስት ሰዓት ገደማ ዘበኞቹ መጥተው እንደተለመደው እጆቼን በካቴና ካስገቡ በኋላ ትሬያ ወደተባለው ከተማ ከሚገኘው የአንጎል ሐኪም ቤት ወሰዱኝ፡፡ ‹‹እጆቹ ይፈቱ›› ሲል ዶክተሩ አዘዘና እርሱ በመረጠልኝ ወፍራም ላስቲክ ክንዶቼን አስሮ ምርመራውን ቀጠለ ነገሩን ለማስተማመን ያንኑ ሁኔታዬን መቀጠል አለብኝ በማለት እርሱ ሲስቅ እኔ አፍጥጬ አየዋለሁ፡፡ ሲቆጣ ደግሞ እየሳቅሁ አፌዝበታለሁ፡፡ አንዳንድ ጊዜም በሀገሬ ቋንቋ እየለፈለፍኩ ቀረርቶ በማሰማት እሞክራለሁ፡፡ የድካሜ ውጤት በከንቱ አልቀረም፡፡ ‹‹አንጎሉ

ተነክቷል›› ሲል ዶክተሩ የምስክርነት ቃሉን ሰጥቶ አንድ መርፌ አዘዘልኝ፡፡ ይጉዳኛል ብዬ መስጋትን እንጂ ይጠቅመኛል ብዬ ያላመንኩበትን መርፌ ከወሰድኩ በኋላ በመጣሁበት ሁኔታ ከነበርኩበት ከዚያች አስጸያፊ ክፍል ተመልሼ ተወሰድኩ፡፡

‹‹እነዚህ ጨካኞች አላመኑኝም መሰል ገና አልለቀቁኝም፡፡ ደግሞ ሌላ ማስተማመኛ መንገድ ማግኘት አለብኝ፡፡ እኒህ አውሬዎች የዋዛ ሰው ያገኙ መስሎዋቸው›› በማለት ሳመነታ ከሥፍራው ደረስን፡፡ ከዚያች እንደ ሞት በምትቀፍ እስር ቤት ስደርስ ወደ ውስጥ እንድገባ ዘበኞቹ እጄን ከካቴና ሲያላቅቁኝ ከመቅጽበት ካጠገቤ የነበረውን ዘበኛ በጡጫ ብዬው ወዲያው የመስተዋቱን ስብርባሪዎች እየለቀምኩ ወደ ሌላዎቹ ዘበኞች ስወረውር ሁለቱን አደማኋቸው፡፡

ማርሻሎ ቼስቴሲ ኤኔሪኮ የተባለው የዘብ አዛዥ ከአሥር የሚበልጡ ጭፍሮቹን አስከትሎ ወደ እኔ መሮጡን ስመለከት በገዛ እጄ ተዘርሬ ወደቅሁና እንከባለል ጀመር፡፡ እውነትም አሁን ዕብድነቴን አወቁልኝ፡፡ ሁለት እግሮቼንና ሁለት እጆቼን ከታሠርኩ በኋላ ሁሉም በመሰላቸው ዐይነት ቁጭታቸውን ተወጡብኝ ከባድ የመቁሰልና የመፈንከት አደጋ አደረሱብኝ፡፡ ፊቴም ከመላላጡ ሌላ ከጭንቅላቴ በሚወርደው ደም ተሸፈነ፡፡ ቀጥሎ ማርሻሎ ወደ ትሬአ ካሪቤኜር እሥር ቤት ተወስጄ ከዚያው እየተመላለስኩ ሕክምና እንድቀጥል አዘዘ፡፡

‹‹አሁንስ በመርዝ መርፌ ወይም በጥይት ላይገድሉኝ አይቀሩም፤ ግን በማን ዕድሌ ከዚያች ምድራዊ ዝግ በሆነው መኪና ውስጥ እየተንገላታሁ እንደምንም ገሃነም ከተገላገልኩም አንድ ነገር ነው››፡፡ ዙሪያውን ከካራቤኜሩ እሥር ቤት አደረሱኝ የጣቢያው ሹም በጥላቻ መልክ ከፍና ዝቅ እያደረገ ተመለከተኝና ‹‹ለጊዜው ለወንጀለኛ ምርመራ በተዘጋጀው አንደኛው ክፍል ውስጥ አስገቡትና ሌሊት ምርመራው ይቀጥላል›› የሚል ትእዛዝ ሰጥቶ ሄደ፡፡ ወዲያው አንድ ወታደር በሰደፍ ሲገፋኝ ወደቅሁ፡፡ ተሸክመው ከአንድ አነስተኛ ክፍል ውስጥ ወረወሩኝ፡፡

አበሳዬ ገና አላለቀም፡፡ እንዲያውም ገና የተጀመረም አይመስልም ልበል? ይህቺ ክፍል ደግሞ ከዚያች ቀድሞ ከነበርኩበት የባሰች ሆና አገኘኋት ፤ ሲወረውሩኝ የተፈጠፈጥኩበት የሲሚንቶ ጣውላ ውሃ ፈስሶበታል፡፡ ያም አነሰ ተብሎ ጣሪያው እየወረዛ ውሃ ያንጠባጥባል ብቆምም ብቀመጥም ብተኛም ቅዝቃዜው ልዩነት የለውም፡፡

በግምት ከምሽቱ አራት ሰዓት ሲሆን ከላይ የተጠቀሰው መኰንን ሲቪል ልብስ ለብሶ በውፍረትም በቁመትም ከእኔ በጣም የሚበላልጡና እንደ ዱላ የተጠረቡ አለንጋዎች የያዙ ወታደሮች አስከትሎ የታሰርኩበትን ክፍል አስከፍቶ ሦስቱም ከውጭ እንደቆሙ አፍጥጠው ይመለከቱኝ ጀመር፡፡ ወገቡን በሁለት እጆቹ የጨበጠው

ማራቫሎ ገና ሲያየኝ ‹‹ይህ ጥቁር ገና አልሞተምና››? ኣል በመገረም መልክ ጠየቀ፡፡ ቀጥሎም በደም የተሸፈነ ፊቱን በጣቱ እያመለከተ በሰደፍ የተፈነከተውን ራሴን ሐኪሞች ዘንድ እንድታከመው ማለት እንዲጻፍልኝ አዘዘ፡፡ ከዚያች ክፍል ተወስጄ በትእዛዙ መሠረት ሕክምና ተደረገልኝ፡፡

በዚህ ክፍል የሚገኘው ሐኪም ግን ቀደም ብሎ ፈጽሟል ተብሎ የተነገረው አድራጎቱ ሁሉ እርግጥ በዕብደት ምክንያት መሆኑን ስለተጠራጠረ አምኖ ሊቀበለኝ አልቻለም፡፡ ብዙ የተደጋገመ ምርመራ ካደረገልኝ በኋላም ወደ ነበርኩበት ተመለስኩ፡፡

እስከዚህ ድረስ የእኔ ዕድል ከሌሎቹ እሥረኞች የተለየበትን ልረዳው አልቻልኩም፡፡ በጥይት እየተደበደቡ የሚሞቱ ብዙዎች እሥረኞች ነበሩ፡፡ ሆኖም በእኔ ብቻ ልዩ ልዩ አስተያየት የሚደረግበት ምክንያት አይገባኝም፡፡ የፈፀምኩት ድርጊት ሁሉ ማንንም እሥረኛ ለሞት የሚያበቃ ነበር በሽታውም ቢሆን አልደረሰብኝም፡፡ ይሁንና ነገሩ እንደ ልዩ ትንግርት ቢሆንብኝም ፈጣሪዬን ዘወትር ሳላመሰግነው አልቀረሁም፡፡ ለወደፊቱ ያሰበልኝን አላውቅምና በእርሱ የመንፈስ ተስፋ መጽናናት ስለቻልኩ ሁልጊዜ ‹‹ተመስገን›› እለው ነበር፡፡

ሕክምና በተደረገልኝ በማግሥቱ ጥዋት አራት ሰዓት ገደማ ላይ በአንድ ሹም በሚታዘዙ አራት ወታደሮች ታጅቤ ሌቼ አውራጃ ፍ/ቤት

ተወሰድኩ፡፡ ከችሎት ስቀርብ ያለምንም ጥያቄና መልስ ዳኞቹ የቀረበላቸውን ጹሑፍ ተመልክተው ‹‹ሌቹ ዋና ወህኒ ቤት ገብቶ ከሁለት ቀናት በኋላ ለፍርድ ይቅረብ›› የሚል ትእዛዝ ሰጡ፡፡ ከሦስት ቀናት በኋላ ሁለት እጆቼን ታሥሬ እተባለው ፍርድ ቤት ቀረብኩ፡፡ አሁንም ምንም ጥያቄ ሳይደረግልኝ እኔም መልስ ሳልሰጥ እዚያው እነበረኩበት እሥር ቤት እንድመለስና ከሦስት ወር በኋላ እንድቀርብ ታዘዘ፡፡

እንግዲህ ይህ የመጨረሻ ዕድሌ መሆኑን ተረዳሁት፤ እጆቼን ታሥሬ በጥይት ከምደበደብ ይልቅ ጠፍቼ ለመውጣት መሞከርን ወደድሁ፡፡ ‹‹እዎ ይህንን ለማድረግ ብዙ የሚያዳግተኝ ችግር ያለ አይመስለኝም፡፡ የቀጠሮው ጊዜ ፫ ወራት እንደመሆኑ አንድ የሚያመች መላ መፍጠር እንዴት ያውከኛል ምናልባትም ይሆናል›› እያልኩ በሐሳብ ባሕር ተውጬ በወህኒ ቤት ውስጥ ጥቂት ቀናት ቆየሁ፡፡ በተጨማሪም በነዚህ ቀናት ውስጥ አብረውኝ ታሥረው ከነበሩት ብዙ ዩጎዝላቪያኖች እንግሊዞች መስኮቦች አሜሪካኖችና አረቦች ጋር መተዋወቅ ቻልኩ፡፡

በዚህ ጊዜ ሁሉ የእንግሊዝ አይሮፕላን ቀን በቀን እየመጣ በወህኒ ቤት አቅረቢያ የሚገኘውን መንደር በቦምብና በመትረየስ ሲደበድብ ኢጣሊያኖች በየቤቱና በየቤተክርስቲያኑ ያኖሩት የጦር መሣሪያ ያለማቋረጥ ሲፈነዳና ሲጮህ ይውል ነበር፡፡ በወህኒ ቤቱም

ውስጥ በእሥረኞቹና በዘበኞቹ መካከል የሚታየው ሽብር ይህ ነው ተብሎ የሚነገር አልነበረም፡፡

እንደ አጋጣሚ ሆኖ በተለይ ጁሌዎታቺክ ከተባሉ የዩጎዝላቪያ ተወላጅ ናቸው እርሳቸው እንዳጫወቱኝ በትውልድ ሀገራቸው ቤተሰብ ያላቸውና የኦርቶዶክስ ሃይማኖት ተከታይ ሲሆኑ ማዕርጋቸውም በዚያን ሰዓት የመቶ እልቅና ነበር፡፡ እንዲሁም 1.55 ቁመትና 40 ዓመት ዕድሜ ነበራቸው፡፡ በአርበኝነት ተግባራቸውም ላይ ስለ ቆራጥ ጀግንነታቸውና ስለ ፈጸሙት ጀብዱ ወደ ፊት በምንገልፀው ታሪካቸው እናስረዳለን፡፡

እኔና ዩጎዝላቪያዊው ጁሌዎታቺክ ወዳጅነታችን ፈጥኖ እየተቃረበ መሄዱን ስገነዘብ አንድ ቀን በተለመደው ሰዓት ለነፋስ ወጥተን ስንመለስ ከወህኒ ቤቱ ጠፍቼ ለመሄድ የነበረኝን ቁርጥ ሐሳብ ገለጽኩላቸው፡፡ ጁሌዎታቺክ ንግግሬን በእርጋታ ካዳመጡኝ በኋላ በጉዳዩ እንዲያስቡበት ጠየቁኝ፡፡ በማግሥቱም እንዲሁ ከነፋስ ስንመለስ እንዲህ የሚል መልስ ሰጡኝ፡፡

‹‹ከዚህ እሥር ቤት ቢቻልህ ለማምለጥ ባይቻልም በሙከራው ላይ ለመሞት ባቀረብከው ሐሳብ እስማማበታለሁ፡፡ አንተ ለመሞት የቆረጥክ ሰው ከሆንክ እኔም እንዳንተው ለሞት የተዘጋጀሁ ቆራጥ መሆኔን እንድታውቀው እፈልጋለሁ፡፡ ብቻ ዋናው ዓላማችን በሕይወት

ለመጥፋት ስለሆነ ብዙ በቀደምት ልናስብበት የሚገባ ነገር አለ። ፩ኛ በዚህ ወህኒ ቤት የታሠሩ እንደኛው የመሰለ ሐሳብ ያላቸው ዩጎዝላቪያኖችና ሌሎችም የፖለቲካ እሥረኞች ስላሉ ዕቅዳችንን ለእነርሱም ብናማክራቸው አይከፋም፤ ጠፍተን ከወጣን በኋላ ቁጥራችን የበረከተ ቢሆን የተሻለ ይሆናል ለማለት ነው››።

‹‹ሐሳብዎ መልካም ነው››። አልኳቸው። እኔም በበኩሌ ‹‹ሆኖም እርስዎ ያልተገነዘቡት አንድ ነገር አለ። ይኸውም የጊዜ ጉዳይ ነው አንደኛ እንደሚመለከቱት ጦርነቱ እየተፋፋመ በመሄድ ላይ ስለሚገኝ ኢጣሊያኖች ቀለብ በማቅረብና እኛን ከማንቆራጠጥ ፊንታ ፊጅተውን ወደ ጦር ሜዳ እንደሚሄዱ ይወቁ። ሁለተኛ በየቀኑ የሚሰጠን የቀለብ ራሽን እየተቀነሰ መሄዱን ያያሉ ታዲያ የምንጠባበቀው በችጋር የምናልቅበት ቀን እስኪመጣ ነውን? እንደኔ ከሆነ ለሚመስሉዎት እሥረኞች ጉዳዩን ያጫውቷቸውና በአስቸኳይ ከዚህ ወህኒ ቤት ጠፍተን እንውጣ››። የሚል አስተያየት ሰጠኋቸው።

ከዚህ በኋላ እየተገናኘን በጉዳዩ ስንመክር ቆይተን ሳለ የእንግሊዝ አይሮፕላኖች መጥተው በምብ መጣል በሚጀምሩበት ውድቅት ከዘቦቹ መሣሪያ ዘርፈን ለምለጥና እስከዚያው ሁሉም የመሹለኪያውን ዘዴ ለየራሱ እንዲያስብበት ተስማምተን ተለያየን። ሁለታችን ግን ተኩሱና ሽብሩ እንደ ጀመረ ከክፍላችን ወጥተን የምንገናኝበትን ሥፍራ ለይተን ወስነን ነበር።

አንድ ቀን በ፯ ሰዓት ላይ እንዲሁ በወህኒ ቤቱ ግቢ ውስጥ ስንዘዋወር አንዲት የእንግሊዝ አይሮፕላን በከፍተኛ ርቀት እየተገለባበጠች ስትበርር ባየን ጊዜ የእንግሊዝ ጦር ወደ ኢጣሊያ መግባቱን ያለጥርጥር ተረዳን። ምክር የተከፋፈልነው ሁሉ ዛሬ ነገር እንዳለ አወቅነው። በዚያን ዕለት እስከ ቀኑ ፲ ሰዓት ድረስ የአደጋ ምልክት ሲነፋ ስለዋለ በሽብርና በዋካታ ምድረ ግቢው ተናወፀ። በሁለተኛው ቀን እኩለ ሌሊት ላይ የእንግሊዝ አይሮፕላኖች ሳን ቤሮ የተባለውን የጀርመን ጦር ወታደር ያለበትን ሠፈር መደብደብ ጀምረው 30 ደቂቃዎች ያህል እንደቆዩ እኛ ባለንበት ወህኒ ቤት ላይ በምብ መጣልና መትረየስ መተኮስ ቀጠሉ። በመትረየስ ለመምታት ያመችም ዘንድ የሌሊት መብራቶችን አከታትለው ጣሉ። ይሁን እንጂ ከወህኒ ቤቱ ዘበኞች በኩል አንድም የተኩስ መልስ ሲሰጥ አይሰማም። እንደመሰለኝ ብዙዎቹ ሲሸሹ የቀሩት ደግሞ በየመጠጊያው ተከልለዋል።

በዚህ ነፍስና ሥጋ በሚሟገቱበት ወቅት አንድ ሐሳብ መጣልኝ። ያለሁበት የፎቅ ክፍል እሥር ቤት መስኮት ከውስጥ ተከፋች ሆኖ ብረት የለውም እሥረኞችም ጥዋት ማታ የሚጠበቁት ከማማ ላይ ቆመው መትረየስና ባውዛ መብራት ብቻ በደገኑ ዘበኞች ነበር። ባልተፈቀደ ሰዓት ከእሥር ቤቱ ወጥቶ የተገኘ እሥረኛ መገደል ብቻ ነበረበት። ይሁንና አሁን ጊዜው ተለውጧል። ዘበኞቹም ራሳቸውን

ለማዳን መከላከልን ትተው እሥረኞችን እንደማይጠባበቁ፡ እምነት አደረብኝ።

ስለዚህ የለበስሁትን ብርድልብስ እየተለተልኩ በቁጥር ካገኘሁት በኋላ አንዱን ጫፍ በመስኮቱ ላይ አስሬ ቁልቁል ወርውሬ በዚያ እየተሳብኩ ወረድኩ። መሬት እንደ ደረስኩ የቤቱን ግድግዳ ተደግፌ ግራና ቀኝ ባስተውል ጨለማው ምንም የሰው ምልክት ሊያሳየኝ አልቻለም። አጐንብሼ በፍጥነት በመሮጥ ጁሊዎታቺክ ጋር ለመገናኘት ወደ ዩጎዝላቪ እሥረኞች ሠፈር ደረስኩ። ጥቂት አድፍጬ እንደቆየሁ በአነስተኛ ድምፅ «ጁሊ ጁሊ» ብዬ ስጣራ እርሱም እኔን በመጠበቅ ላይ ነበር በዳበሳ ወደ እኔ ቀርቦ ተገናኘን።

[illegible]/A117-[illegible]

Headquarters Allied Commission
APO 394

Displaced persons and repatriation sub-commission DPRK/10-11-6/
[illegible] Tel. 480051 EXT. 239-240-241.

20th, February 1947.

To His Ethiopian Majesty's Minister,
Cairo - Addis Ababa.

1. The bearer of this letter Major Abdisaa Aga an ex-pupil of the Oletta Military School has been a political prisoner in Italy and Ethiopia since the attempt on Graziani's life in 1937 A.D.

2. On Fascism's fall and when Italy sued for an armistice, Major Abdissa Aga escaped from the concentration camp at Trein and joined a Partisan Band of British-Yugoslavs, South Africans and others to fight in the best tradition of those Ethiopian Patriots who kept their flag flying during the darker days of the Italian occupation of their country. He is in possession of laudatory certificates from the officer commanding the patriot unit and of a Patriots Certificate issued by Field-Marshal Sir Harold Alexander, supreme Allied Commander in the Mediterranean theater of operations.

3. I feel that Major Abdissa's outstanding services to the Allied cause under difficult condition deserve to be brought to the notice of His Majesty the Emperor and would be personally grateful if you would so recommend to the appropriate Ethiopian Government Department.

Yours sincerely,

[illegible]
Col.

Copy to:

Major Abdissa Aga
Italy.

እሱ እጄን ይዞ እየጎተተኝ በደረታችን ስንገሠግስ ሄደን ኦሮስቱን ዩጎዝላቪያውያን እሥረኞችና እንዲሁም ካሣዬ አብጤ ካርሎ አባ መጋል የተባሉትን ኢትዮጵያውያን እሥረኞች ካሉበት ክፍል አውጥተን በወሕኒ ቤቱ አጥር ሽቦ ላይ እየተንጠላጠልን ስንወርድ ዘበኞቹ ነቅተው ተኩስ ከፈቱብን። በዚህም ጊዜ ብዙዎቻችን ከአጥሩ ዘልለን መሬት መድረስ ብንችልም የመትረየስ እሩምታ ተኩስ አንዱን የዩጎዝላቪያ እሥረኛ ገና በመውረድ ላይ እነበረበት አጥር ላይ ገንጥሎ ሲያወርደው እንዲሁም አቶ አሰፋ በለው የተባለው ኢትዮጵያዊ በጥይት ተመትቶ ወዲያውኑ ሕይወቱ አለፈች። የተረፈው ግን መሬት ለመሬት በመሳብና አንዳንድ ጊዜም እየተነሣን በሩጫ ወደ ሳንባችና አቅጣጫ ስንጓዝ አድረን በማግሥቱ ጥዋት በግምት ፬ ሰዓት ላይ ከአንድ ምድረ በዳ የሆነ ሥፍራ ደረስን።

ይህ ክፍለ ሀገር በረሃማ እንደመሆኑ መጠን ከረሃብ ይልቅ የውሃ ጥማት ሊሰማን ጀመረ። ሆኖም ጉዞአችንን ቀጥለን ወደፊት እንዳመራን በአምላክ ፍቃድ አንድ ትልቅ ጅረት አጋጠመን። ሁሉም እያጐነበሰ የጥሙን ያህል ጠጥቶ ከረካ በኋላ እንደፍላጎቱ በመታጠብ ሰውነቱን አቀዘቀዘ።

ጥቂት እፎይ ብለን ግራ ቀኝ ስንመለከት ከጅረቱ አቅራቢያ ከሚገኝ የሣር ሜዳ ላይ የሚግጥ የከብት መንጋ አየን። ወደዚያው እየተጠጋን ስንቃረብ የመንጋው ጠባቂዎች የሆኑ አንድ በፈረስ

የተቀመጠ ሽማግሌና አንድ ልጅ እግር እረኞች አገኘን። ሁ…ቱም አንዳንድ የአውሬ ማደኛ ረሽ ከበረከት ጥይት ጋር ይዘው ነበር። በመጀመሪያ ወደ ሽማግሌው ሰው ቀረብንና የሚበላ እህል እንዳለቸው ቢሰጡን ብለን ጠየቅናቸው ሽማግሌው ሰው ብዙ አላመነታም ያለ ብዙ ችግርና ቅሬታ ከፈረሱ ወርዶ የምግባቸውን ቅርጫት ረሽ ጠብ መንጃቸውንና ጥይታቸውን ወዳኖሩበት ቦታ እልፍ ሲል እኛም ተከተልነው። ወዲያው ቅርጫቱን ከፍቶ ለስንቅ የያዙትን አራት ኪሎ ዳቦና ሁለት ጠርሙስ የወይን ጠጅ ሰጥቶን ተከፋፍለን እንድንመገበው አዘዘ። በዚህ ጊዜ የተመለከትኩት የሽማግሌው ሁኔታ አሁንም ይታወሰኛል። ከመካከል ቆሜ የደረሰኝን የዳቦ ቁራሽ ስገምጥ በድንገት የእኔና የሽማግሌው ዐይን ገጠመ። ግንባሩን ኮስትሮ ዐይኑን ትክ አድርጎ በመገረም አፍጥጦ ይመለከተኛል።

እኒያ ትልቁ ደራሲ አቶ ከበደ ሚካኤል ‹‹ቹሌ›› ስለተባለው የፋሺስት ተወላጅ በጻፉት ልብ ወለድ ታሪክ ውስጥ ‹‹ከእሥረኞች ጋር ሁሉም ዳቦ ጐርሰው ሲበሉ አየኋቸው ጥቁሮችም እንደሰው››። የሚለውን ቃል ሀገሬ ተመልሼ ከመጣሁ በኋላ ስመለከተው ታሪኩ እርግጥ ልብ ወለድ መሆኑ አጠራጠረኝ።

ዳቦአችንን ጐርሰን የወይን ጠጃችንን በተራ በማፈራረቅ ደርሶን በመጎንጨት ዕቃዎቹ ሲጋቡ የእረኞቹን መሣሪያዎችና ፈረሶቻቸውን

ቢቻል በል ፡ፃና ካልሆነ በግዴታ ለመንጠቅ ስንሰ ፡ከር ሽማግሌው ሰው ጥያቄ አቀረበልን፡፡

‹‹ስመለከታችሁ ከሩቅ አገር የመጣችሁ ይመስለኛል መልካችሁም ቀለም የተለያየ ነው ከየት ነው የመጣችሁት?

‹‹እንዳልከው ከሩቅ አገር የመጣን መንገደኞች ነን፡፡ ቀለማችን ቢለያይም ሁላችንም የአንድ አገር ዜጋ የሆንን የጦር ስደተኞች ነን፡፡ ይልቅ አሁን የምንሄድበት አገር ገና የብዙ ቀናት ጉዳና የቀረው ስለሆነ ፈረሶቻችሁንና ረሻችሁን ብትሰጡን? የማለት ልመናችንን ልናቀርብላችሁ አስበናል፡፡ ጥያቄያችንን ብትቀበሉን ከልብ እናመሰግናለን›› በማለት ሐሳባችንን ለሽማግሌው እረኛ ስንገልጽለት በንዴት እንደ መብረቅ እየጮኸ ይንጕራደድ ጀመር መዳፉን ጨብጦ ዐይኖቹን አፍጥጦ አንገቱን ደፋ ቀና በማድረግ

‹‹የተራባችሁና የተጠማችሁ መንገደኞች ናችሁ በማለት የያዝነውን ስንቅ ሰጥተን ባስተናገድን እንደገና ፈረስና መሳሪያ አምጡ ትሉኛላችሁ? ለመሆኑ ለራሳችን ከአውሬ የምከላከልበትን መሳሪያ አሳልፈን እንድንሰጣችሁ ትፈልጋላችሁ? እንዴት ኃፍረት የላችሁም? እንዲያውም ወንበዴዎች ትመስሉኛላችሁ››፡፡ እያለ ሲጮኽ ከመካከላችን አንዱ ‹‹እኛ ይህን ልመና ያቀረብንልዎ መቼም እርስዎ ያሉት በአገርዎ በወንዝዎ ስለሆነ ለእኛ ለመንገደኞቹ ፈረሶቹም ሆኑ

መሣሪያዎች የበለጠ ይጠቅ፡ ፡ናልና ቢረዱን ብለን ነው›› የሚል ፡ልስ ሰጠው፡፡ ይሁን እንጂ አሁንም ያንኑ ዘለፋውንና ጩኸቱን ስለ ቀጠለ ጥያቄያችንን ፈቅደው የማይፈጽሙ ከሆነ በማስገደድ ኃይል የምንጠቀም መሆናችንን ስንነግረው ረሹን ለማንሣት ሮጠ፡፡ በዚህም ጊዜ ከእርሱ ይልቅ እኔና ጁሌዎታቼክ ለመሣሪያው ቀርበን ቁመን ስለ ነበር ሁለታችንም አንዳንዱን አንስተን ፈንጠር እያልን ስንቆም ሁለቱም ለማምለጥ ፈረሶቻቸው ላይ ወጥተው ግልቢያ ሲጀምሩ ወጣቱ ከነድንጉላው ፈረስ ሲገደል እንዲሁም ሽማግሌው በጥይት ከፈረሱ ላይ ወርዶ ሲሞት ፈረሱን ሳያመልጥ ያዝነው፡፡

ይህ ከሆነ በኋላ ጉዞአችንን ቀጠልን፡፡ የፀሐዩ ንዳድ እየወረደብን መንገዳችንን ስናመራ ከቀትር በኋላ በግምት ፲ ሰዓት ላይ የሞተውን ሽማግሌና ልጁን ለመጠየቅ ረሹንና የስንቁን ቦርሳ አንግቶ በፈረስ እየጋለበ መጣ እንደደረሰ የሚሄድበትን አድራሻ ብንጠይቀው ፊት ወደተገደሉት እረኞች ዘንድ መሆኑን አስረድቶን በመንገድ ስናልፍ ተገናኝተን እንደሆነ በማለት ጠየቀን ሆኖም ፈረሱን ሲያይ ጥርጣሬ ተሰማው፡፡

‹‹አይዞህ አትደንግጥ›› አለው አንዱ ባልደረባችን ‹‹ሰዎቹ በሰላም ከብቶቻቸውን በመጠበቅ ላይ ናቸው፡፡ እንዲያውም በሁኔታችን ተጸጽተውልን መሣሪያዎቻቸውንና ይህን ፈረሳቸውን ሰጥተውናል›› ፡፡ ካልነው በኋላ ወደ ሳንቢችኖ ተራራ የሚያደርሰውን አቋራጭ መንገድ

እንዲመራን ጠየቅነው። እሥር ቤት ውስጥ በነበርን ጊዜ ብዙ የፋሺስት ተቃዋሚ አርበኞች በዚህ ተራራ ላይ መኖራቸውን ስምተን ስለነበር ከነርሱ ጋር ለመቀላቀል አሳብ ነበረን። ቢወድም ባይወድም እሺ ከማለት በቀር ሌላ መንገድ እንደሌለው ስለተገነዘበ መሣሪያውንና ፈረሱን አስረክቦን ቀደመ።

በእርሱ መሪነት ሌሊቱን ስንገሠግሥ አድረን ከእሥር ቤት አምልጠን በወጣን በ፫ኛው ቀን ጨለማው ለቅቆ ብርሃን ወጋገን ሲታይ ከሳንሺችኖ ተራራ ከመድረሳችን በፊት ኪ.ኖና ከተባለው መንደር ዳርቻ ተቃርበን ጥቂት እረፍት አደረግን። የስንቅ ችግርና ድካም ተሰምቶን ስለነበር ገሚሱ ወደዚህች መንደር እንግባ ሲል ሌሎቹ ደግሞ ለሕይወታችን ያሰጋል እና አልፈን ወደ ተራራው መውጣቱ የተሻለ ይሆናል በማለት በመመካከር ላይ እንዳለን አንድ የከተማ ተላላፊ ሰው አገኘንና አቆምነው።

ሰውየው መካከለኛ ዓመት ዕድሜ ያለው የገጹ ደም የጠራ ቁመናውና አለባበሱ ያማረ በጠቅላላው ሙሉ ጀግና ቢመስልም ገና ሲያየን ደንግጦና አፉን ከፍቶ ዐይኖቹን አጉርጦ ይመለከተን ጀመር። በኋላ እንዳስረዳን ለዚህ ድንጋጤ ያበቃው ከተራራው ላይ ወርደን ከተማዋን ለመያዝና ለመዝረፍ የመጣን አርበኞች መስለነው ነበር።

ንግግር ጀምረንለት ድንጋጤው ከሸሸ በኋላ ስለመንደሩ ነዋሪዎችና በተራራው ላይ ስለሚኖሩ አርበኞች ሁኔታ እንዲያስረዳን ጠየቅነው። እርሱ እንደገለጸልን በዚህች መንደር ውስጥ ጥቂት የፋሺስት ወታደሮች እንደሚገኙና በተራራውም ላይ ብዙዎች የእንግሊዝ የፈረንሳይ የአሜሪካ እንዲሁም የኢጣሊያ የፖለቲካ ስደተኞች ጭምር መኖራቸውን ለማረጋገጥ ቻልን። ወደ አርበኞቹ ዘንድ መርቶ እንዲያደርሰን ብንጠይቀው ግን አድራሻቸው በምንም ዐይነት እንደማይታወቅና እንዲያውም ወደዚያ ደፍሮ ከመጠጋት ሞቱን የሚመርጥ መሆኑን እየተንቀጠቀጠ ሲናገር እርሱን በማስገደድ ይዘን ጉዞአችንን ቀጠልን።

የብዙ ሰዓቶች መንገድ ሳንሄድ ደረቱን ገልብጦ የሚመለከተንን የሳንሚኒኖ ተራራ ደፋ ቀና እያልን ተጋጠምነው፤ ተራራው ድንጋያማ ቢሆንም በዛፎችና በቁጥቋጦ የተሸፈነ ነው። የሚያስገርመው ይህን ተራራ አጋምሰን ሳንወጣ ከየት እንደ መጡ ልናውቅ ያልቻልነው የአርበኞች ቃፊሮች ዙሪያችንን በመክበብ ካለንበት እንዳንንቀሳቀስ ማስጠንቀቂያ ሰጡንና መሣሪያችንንም አስቀምጠን እጃችንን እንድናነሣ ጠየቁን። እንደ ጥያቄያቸው ፈጸምን፤ ወዲያው ሁለቱን የረሽ ጠብመንጃችንን እያነሱ እንያንዳንዳችንን ፈተሹን፤ ቀጥሎ መንገድ እንድንቀጥል ታዘዝንና ከቃፊሮቹ አዛዥ እንግሊዛዊው ሜጀር ፋይል ዘንድ ቀረብን።

ሜጀሩም ከየትኛው አውራጃ እሥር ቤት እንዳመለጥን ከእሥር ቤቱ ከወጣን ስንት ቀን እንደሆነን እያንዳንዳችን የታሠርንበትን ጊዜ ብዛት የእያንዳንዳችንን ዜግነት የያዝነውን የረሸ መሣሪያዎችና ፈረሶች ከየት እንዳገኘናቸው ሌላ ሌላ ጥያቄዎች አቅርበውልን ትክክለኛውን መልስ ከሰጠናቸው በኋላ በበኩላችን ጥያቄ እንዳለን ማቅረብ እንደምንችል ገለጹልን። ሁሉም በየበኩሉ የተቸገረበትን ቢጠይቅም ለጊዜው የማስታውሰውን በበኩሌ ሰንዝሬ ያገኘሁት መልስ እንዲህ የሚል ነበር።

ጥ፡ ‹‹ከእሥር ቤት ጠፍተን ለመውጣት ያነሳሳን ዋናው ምክንያት በሕይወት አስካለን ድረስ በኅብረት ሆነን የፋሺስትን ኃይል በአለን ኃይል ለማድከም ነው ስለዚህ አሁን እንደሚያዩን እኛ ባዶ እጃችንን ስለሆነ መሣሪያዎች እንዳለዎ አከፋፍለውን ከእናንተ ጋር በአርበኝነት እንድንሠራ አይፈቀድልምን?

መ፡ አንተ እንደጠየቅኸን የጦር መሣሪያዎቹ ቢኖሩንና ለእያንዳንዳችሁ እንዲዳረሱ ብናደርግ ደስ ባለን ነበር። ነገር ግን እኛም እንደናንተው ከእሥር ቤቱ አምልጠን ከወጣን ገና አንድ ወር ጊዜ ብቻ ያሳለፈን ሲሆን ያሉን መሣሪያዎች ከአንድ ፋሽስት ወታደር የነጠቅነው አንድ የአልቢን ጠብመንጃ ከ፲፱ ጥይት ጋር አንድ ፊሻሌ ሽጉጥ ከ፳ ጥይት

ጋር እንዲሁም በገንዘብ የተገዙ ፫ የእጅ ቦምቦች ብቻ ናቸው። እንግዲህ እኛ ፴ ሰዎች ስንሆን ለጊዜው የቆጠርኩልህ መሣሪያዎች በእጃችን ይገኛሉ ታዲያ በምን ዐይነት ልንረዳችሁ የምንችል ይመስላችኋል?

አብዲሳ በጦር ሜዳ በዚህ ዓይነት ልብስ ይጠቀም ነበር።

ጥ፡ በዚህ ተራራ ላይ ያሉት አርበኞች ብዙዎች ናቸው ማለትን ሰምተን ነበር?

መ፡ እርሱስ ነበር። ግን እኛ ስንደርስ እንደሰማነው ይህንን ተራራ ለቅቀው ወደ ሌላ ስፍራ ተዛውረዋል። እነርሱማ ቢኖሩ ምንም ችግር ባልገጠመን ነበር።

ጥ፡ ይህ እንዲህ ከሆነ መሣሪያ ወደሚገኝበት ሄደን ዘርፈን እንድናመጣ ከርስዎ ሰዎች ጥቂቶቹን አይሰጡንምን?

መ፡ አሁን እናንተም ሆናችሁ እኛ ገና ድካማችን ያልለቀቀን እሥረኞች ነን። ስለዚህ ለማናቸውም የዛሬን እረፍት አድርገን በጉዳዩ ነገ እንነጋገር ብለውን ወደማረፊያቸው ዋሻ ወሰዱን። አዳር ተደረገና በማግሥቱ ጠቅላላ ስብሰባ አድርገን መመካከር ተጀመረ። በበኩሌ ባቀረብኩት ሐሳብ ለጊዜው የምንገኘው በባዕድ አገር ላይ ሲሆንና ፋሺስቶችም አርበኛ የተባለውን ሁሉ ለማጥፋት ዱካችንን ለማግኘት በሚጣደፉበት ወቅት በተአምር የጦር መሣሪያ እስክናገኝ እጃችንን አጣምረን መቀመጥ የለብንም። ይልቁንም ፋሺስቶች እስካለንበት መጥተው ቢማርኩን በተለይ እኔን ጥቁር በመሆኔ ከመማረክ ይልቅ በሰከንድ ውስጥ እንደሚገድሉኝ እርግጠኛ ነኝና ፍቃደኛ የሆኑት ተከትለውኝ

የጦር መሳሪያ ማግኘትና ሕይወታችን ለማካለፈ ድረስ የጠላትን ኃይል ማድከም አለብን የሚል አስተያየቴን ሰጠሁ።

ሐሳቤ የሜጀር ፋይልንና የአብዛኛውን አርበኞች ድጋፍ ከማግኘቱም በላይ ፳፯ የዩጎዝላቪያና ፪ የእንግሊዝ ወታደሮች አብረውኝ ሊሄዱ ቆርጠው ተነሡ። እጃችንም ባዶ እንዳይሆን በማለት ከቦምብ ከረሽ ከጠብመንጃና ከሽጉጥ አንስቶ እስከ ወይን ጠጅ ጠርሙስና ድንጋይ ድረስ ሁሉም ያገኘውን ይዞ ነበር። ከሜጀር ፋይል ጋር ወደ ኋላ ለቀሩት ግን አንድ ረሽ ከ፴ ጥይት ጋር አንድ ቦምብና አንድ ሳንጃ ትተንላቸው ሳን ሎሬንሶ ወደ ተባለው የእሥር ሠፈር ከምሽቱ ፩ ሰዓት ሲሆን አገሩን ቀደም ብለው በሚያውቁት ሰዎች መሪነት ጉዞ ተጀመረ።

ያለንበት የሳንሎሬንሶ ተራራ እኛ ከምንሄድበት አድራሻ በግምት የ ፲፭ ኪሎ ሜትር ርቀት የሚቀረው ስለነበር የተዋጊዎቹ ቅደም ተከተል እንዲዘጋጁ ተደረገና ዋና አዛገሮችን ጁሊዮ ሆኖ እኔ ከ፲፭ ሰውና መሣሪያ ጋር ግምባር ቀደምትነቱን ይዤ ጉዞው ቀጠለ። ለማጥቃት ያሰብነው ምሽግ እኔ ከዚያ በፊት ታሥሬበት የነበረ የእሥረኞች ሠፈር ነው። ከዚህ እሥር ሠፈር ለመድረስ በግምት የ2 ኪሎ ሜትር ተኩል ርቀት ሲቀር የመብራቱና የስልኩን መሥመሮች

በጉጠት በጣጥሰን ከግቢው ዋና በር በስተጀርባ በኩል ለመግባት ዋናውን መንገድ መልቀቅ ስንጀምር ያልታሰበ በረዶ መጣል ጀመረ።

ይህ ሲሆን እግዚአብሔር እኛን ሊረዳን መፍቀዱን ሊያስገነዝበኝ ቻለ። ስለዚህ በግቢው መግቢያ በር በስተጀርባ በኩል ለመግባት የጀመርነውን መንገድ ትተን በዋናው በር ለመግባት በማለት ወደኋላ ተመለስን። የግቢው ዘብ ወደቆመበት ሥፍራ አካሄዳችን በሆዳችን ተኝተን እንደ ነብር በመሳብ ነበር። ከበሩ ስንጠጋ አንገቴን ቀና አድርጌ ብመለከት አንደኛው ዘብ ብቻ ቆሞ ሲጠብቅ ሌሎች ጥቂት ዘበኞች ደግሞ እልፍ ብሎ በሚገኝ ዛኒጋባ ውስጥ መተኛታቸውን ተመለከትኩ። ነቅቶ የሚጠባበቀው ዘብ ብረቱን በጀርባው ተሸክሞ እጆቹን በካፖርቱ ኪሶች ውስጥ በመክተት በዘብ መቆሚያው ውስጥ እንደቆመ ሳያስበው ጥልቅ ብዬ ስይዘው የአንቀልፍ ሸውታ ይዞት ነሮ በድንጋጤ ሲባንን ተከትለውኝ የነበሩት ሳጂን ሜጀር ዱግላስ የተባሉ እንግሊዛዊ ጉሮሮውን አነቁት። በዚህም ጊዜ ብረቱን ነጥቄው ሁለቱን እግሮቹን በመያዝ ከሳጂኑ ጋር ተጋግዘን ወደ አንድ ጉድባ ወስደን አንገቱን በመጠምዘዝ ገደልነው። መሞቱን ለማረጋገጥም ያህል ሆዱን በሳንጃ ሸረከትነው ሳጂን ሜጀሩ የሟቹን ዘብ ልብስ አውልቀው ለብሰው ከዘብ መቆሚያው ሥፍራ ስንደርስ እርሳቸው ዘብ በመምሰል ሳንጃ የተሰካበትን ብረት ይዘው ቆሙ። በዚያ ሰዓት የነበረው የበረዶ

ው ንፍር መዓት ነው። ነፋሱ ያፏጫል የመስኮት መዝጊያዎች ይንቀጠቀጣሉ። የእሥር ቤቱም በአርበኞች ተወረረ።

የዘቦቹ አለቃ በመጠራጠር ይመስለኛል የእሥር ዕልቅና ማዕርጉን እንዳዳረገ ሲጠጋቸው አንገትን ሲያንቁት እኔም ካደፈጥኩበት ደረስኩና ተረዳድተን በማፈን ገደልነው። ሌሎቹ ተከታዮቻችን ደግሞ እኛን አልፈው ሄደው ኑሮ የቀሩት ዘበኞች እንደ ተኙ ደርሰውባቸው ሁሉንም በሳንጃ ጭጭ አድርገዋቸው አንዱን ብቻ ለመሪነት እንዲረዳ በሕይወት ማርከው ቆዩን። የተገኘውንም መሣሪያ ሁሉ እያማረጥን በእጃችን ስናገባ እኔ አንድ ድግን ቀላል መትረየስ ደረሰኝ።

* * *

የተማረከው ዘበኛ ወደ ዋናው አዛዥ መኖሪያ እንዲወስደን ተነገረውና ከአንድ ፎቅ ቤት ደረስን። ድምፁን ከፍ አድርጎ እንዲጠራው አዘዝነው። ምርኮኛውም እንዳይቃወመን ሕይወቱን ወዲያውኑ እንደሚያጣት ያውቀዋልና በፍርሃት እየተንቀጠቀጠ ‹‹ማርሻሎ ማርሻሎ›› ሲል ተጣራ። ዋና አዛዡ እንዲሁ በተመሳሳይ ድምፅ ‹‹ምን ሁነሃል? ›› በማለት ቢጠይቅ ከካምፑ ግርጌ የብዙ ሰው

ኦ ምዕ ስለምሰማ ይህንኑ እንድነግር ከአሳቃዬ ታዝገ፫ ነው የሚል መልስ ሰጠው፡፡

ዋና አዛዡ ከጥቂት ደቂቃዎች በኋላ የአልጋ ልብስ ለብሶ ከፎቁ በረንዳ ላይ ወጣ ፤ መብራቱ አስቀድሞ ስለ ተቆረጠበት በእጁ የባትሪ መብራት ይዟል፡፡ ይህንንም መብራት በእኛ ላይ ሲያበራ በያዝኩት መትረየስ ውስጥ የነበሩትን ፳ ጥይቶች በደረቱ ላይ ሳራግፍበት በጀርባው ተንጋለለና ከዚያው ከቆመበት በረንዳ ላይ ወደቀ፡፡

የጥይት ድምፅ የሰሙት ፫ ሴቶችና ፬ ሕፃናት ከመኝታ ቤታቸው እየተሯሯጡ ወጥተው ሬሳውን በመክበብ ይጯጯሁ ጀመር፡፡ በኋላ እንደሰማሁትና ልረዳ እንደቻልኩት ሁለቱ የሟቹ እኅቶች ሲሆኑ አንዲቷ ሚስቱ ሕፃናት ደግሞ ልጆቹ ነበሩ፡፡ የቀሩትም በግቢው ውስጥ በየክፍሎቻቸው ተገኝተው የነበሩትን ወታደሮች በሙቶ አለቃ ጁሊዩ ኢታቼክ የሚመሩት ተከታዮቻችን እየተደናበሩ ሲሯሯጡ በጥይት አለቁ፡፡

ይህን ሁሉ ተአምራት ስመለከት አዲስ አበባ ውስጥ በፋሺስቶች የተፈጸመውን ግፍ አስታወስኩ፡፡ አዎ ብዙዎች ጀግኖች ሳያስቡት በሰላም ከተቀመጡበት ቤታቸው ውስጥ በጥይት ተፈጅተዋል፡፡ በሰደፍ በአካፋና በዶማ ድብደባ ሕይወታቸውን አጥተዋል፡፡ እልቂቱ ሴት ወንድ ልጅ ሽማግሌን አላማረጠም፡፡ ወላጆችና ቤተ ዘመዶች የሟች

ቤተሰቦቻቸውን ሬሣ ለማንሣት ንኪ ሳይቻላቸው የቀረበት ክፉ ቀን ነበር፡፡ ይሁን እንጂ እኔ ደግሞ በፈጣሪ ትእዛዝ ወደማላውቀው አገር ተልኬ የወገኖቼን ደም ለመበቀል በመቻሌ የአምላክን ፍርድ አደነቅሁ፡፡

በእሥር ቤት ቅጽር ግቢ ውስጥ ከእኛ በኩል አንድም ሰው ሳይነካ ሙሉ ባለሥልጣንነት ከተቀዳጀን በኋላ ለመሪነት ያስቀረነውን ዘብ በፍርድ የሞት ቅጣቱን እንዲቀበል ተወስኖ በሙቶ አለቃ ጁሊዮ ኢታቼክ እጅ በጥይት ተደበደበ፡፡ የቀጠለው ተግባራችን ደግሞ ግምጃ ቤቶቹን ከፋፍተን የተገኘውን ልብስ ምግብ መሣሪያና ጥይት ሁሉ ካወጣን በኋላ ከእሥር ቤቱ ውስጥ በተገኘው አንዲት ፊያት ትራንታኪትሮ መኪና ላይ መጫንና ወደመጣንበት ምሽግ መላክ ነበር በዚያን ዕለት የተገኘውን ምርኮ በያዝነው ማስታወሻ መሠረት እንደሚቀጥለው ሆኖ አግኝተነዋል፡፡

ይህ ተከናውኖ እንዳለቀ እሥረኞች ታሥረው ሲጯጯሁ የነበሩበትን ክፍሎች እየከፈትን እሥረኞቹን በነጻ ለቀቅናቸው፡፡

* * *

እሥረኞቹ ተለቅቀው ሲወጡ ፈጥነው በመሄድ ፈንታ በደስታ ስሜት እየተቃቀፉ ዘፈን በመዝፈን ይጨፍሩ ጀመር፡፡ አዛዦና ታዛዥ ጠፍቶ

በደሴታ መንፌስ የተዋጠው እሥረኛ ገሚሱ ሲሯሯጥ ገሚሱ ወጥቶ የሚሄድበትን ቆሞ ሲያሰላስልና ሲመካከር የቀረውም የወደቀ መሣሪያና ዕቃዎችን ለማንሣት ጉድ ጉድ ሲል ያልታሰበ የመትረየስ እሩምታ ተኩስ ከአንዲት ለብቻዋ ከቆመች ክፍል ቤት መስኮት ላይ ወረደበት። በዚህም ጊዜ በጥይት የተመታው ደህናውም ለጥ ብሎ ከመሬት ላይ ተኛ።

እኔና ጁሌዎታች እንዲሁም ሌሎች አራት ወታደሮች ተጠቃቅስን በደረታችን እየተሳብን ከኋላ በኩል ዙረን ተኩስ ከፈትን። በዚህም ጊዜ አንድ ሰው በጥሩ አውቶማቲክ መሳሪያ በመስኮት ብቅ እያለ በኃይለኛ ተኩስ በሚሰጠን መልስ ችግር ፈጠረብን። ሆኖም የእርሱን ተኩስ ውጋገን እነጻጸርን በመትረየሳችን የእሩምታ ተኩስ ስለተኮስንበት ድምፁ በመጥፋቱ መሞቱን አረጋገጥን። መሬት ለመሬት እየተሳብን ወደ መስኮቱ ከተጠጋን በኋላ ትክክለኛውን ለማወቅ ካልሞተ መልስ ይሰጠናል በማለት ብንተኩስ መልስ ጠፋ። በመስኮት እየዘለልን ገብተን ብንመለከት አንድ ሴትና አንድ ወንድ ተዘርረው ከወለሉ ላይ ወድቀዋል።

የሟቹን ኪሶችና ቤቱን ፈትሸን በተገኘው መረጃ የፋሺስቶች የአየር ኃይል ባልደረባ የነበረ ካፒቴን ካሎ የተባለ ሰው ነው። ለጊዜው በፍቃድ ላይ መሆኑን ብንረዳም ወደ እሥር ሠፈሩ ምን ምክንያት እንዳመጣው ለማወቅ አልቻልንም። ሟቹ ካፒቴን የሰጠንን

ማስጠንቀቂያ ተቀብለን በእሥር ሠፈሩ በሚገኙት ቤቶች ላይ ቤ ዚን ካርከፈከፍን በኋላ እሳት ለቀቀንበትና ወደመጣንበት ምሽጋችን ለመመለስ ጉዞአችንን ቀጠልን።

ካልተጠነቀቁት እሥረኞች መካከል ብዙዎቹ በካፒቴኑ የመትረየስ ጥይት እዚያው ቀርተዋል። እኔ በተለይ የማስታውሳቸው በመልክ ይመሳሰሉኝ የነበሩትን ሶማሌዎች ሲሆን ይልቁንም የግምጃ ቤቱን ጠቁሞ ያሳየንን ሞሐመድ ራጌ የተባለው ሶማሌያዊና የሶማሌ ተወላጅ የሆኑ ሴቶች እሥረኞችን ነበር። ከተረፉት እሥረኞች መካከል እንዳንዶች ብቻ ተነጥለው ሲቀሩ ሌሎች የአርበኞቹ አባሎች ነበሩ። የቀሩትም አቅም በማጣት በሀገሩ ብርድና በሽታ ካልሆነ የእሥር ቤቱን መከራ ደስታ በማድረግ አይደለም።

ከምሽጋችን ከሳን ሎሬንሶ ተራራ ላይ ለመድረስ እየተጣደፍን ሰባት ኪሎ ሜትር ያህል እንደተጓዝን አንድ የገጠር ባለፀጋ ቤት ስላጋጠመን ጥቂቶቻችን በሩን መትተን አስከፍትን። ባለቤቱ የሌሊት ልብሱን እንደለበሰ ሲወጣ የተራብን መንገደኞች መሆናችንን ገልጸንለት በሚቻለው ሁሉ ዕርዳታውን እንዲያደርግልን ጠየቅነው።

ባለፀጋው ሰው ከቁመቱ አጠር ያለና ትከሻው ሰፋ ብሎ ደንዳና ሰውነት ያለው ነበር በአንድ እጁ የተከናነበውን ፎጣ ጨብጦ በአንድ እጁ ደግሞ ሆዱን አቅፎ የብርዱ ኃይል ያስመረረው የሚመስለው

ሽማግሌ ዐይኖቹን እያጉፈጠረጠ አተኩሮ ከተመለከተን ቆኋላ ‹‹ግቡ…ግቡ›› አለንና እንድንከተለው ምልክት እያሳየን ወደ ውስጥ ገባ። እኛም ተከተልነው። እኛን ከሳሎን ውስጥ ጥሎን ወጥቶ አንዲት አሮጊት ሴት አስከትሎ ተመልሶ መጣና ከወጥ ቤት ውስጥ ዳቦ እየቆራረሱ አምጥተው አከፋፈሉን። የወይን ጠጁንም በብርጭቆ እየቀዱ ሰጡንና ጥማችንን ከአረካን በኋላ ከወጥ ቤቱ ውስጥ ገብተን እጆቻችንን አሙቀን ከብርድ አላቀቅናቸው ሽማግሌውን ሰውና ሴቲቱን አመስግነን መንገዳችንን ቀጠልን።

ጥዋት ሊነጋጋ ሲል በ12 ሰዓት ከሳን ሎሬንሶ ተራራ ጫፍ ደረስን። አልፈውን የሄዱት ጓደኞቻችን ግን ከእኛ ቀደም ብለው በመግባት እረፍት አድርገዋል። ከአርበኞቹ ጋር ከመቀላቀላችን በፊት ቆም ብለን ወደኋላችን ብንመለከት አንድ የሻለቃ የፋሺስት ጦር ከትሬስ ተነስቶ ከለላ በማድረግ ወደ እኛ ሲገሰግስ አየን።

ወደ ምሽጋችን ገብተን ይህንኑ ስላስታወቅን ቀላል መትረየሶችን የያዙ 15 ሰዎች ቀደም ብለው ከተራራው ቁልቁል በመውረድ ምቹ ሥፍራ ይዘው ደጀን እንዲሆኑ ተወሰነ። የቀረው አርበኛ ግን በሙሉ የተማረኩት መሣሪያዎች ታድለውት ለእርዳታ ፈጥኖ እንዲደርስ ትእዛዝ ተሰጥቶ ሁሉም በክፍል በክፍሉ ወደ ፊት አመራ።

ለደጀን ጠባቂነት የተላኩት ወታደሮችና የፋሺስት ጦር ተኩስ መለዋወጥ እንደጀመሩ የኋለኛው እርዳታው ከሁለቱም ወገን የተኩስ ኃይል ተጋጋለ ፋሺስቶች ለጊዜው የመደናገጥ ስሜት እንዳደረባቸው ሊያስገነዝበን የቻለው ተኩስ ከእኛ በኩል እየተፋፋመ ሲሄድ የእነርሱ በኩል መቀዝቀዝ ነበር። ምናልባት የማረክናቸው መትረየሶች ብዛት ኃይላችንን እንደገመቱት ሳይሆን አስቀርቶ ይሆናል። የያዝነው ሥፍራ ምቹትም ሳይረዳን አልቀረም።

* * *

ሻምበል አብዲሳ አጋ በጦር መስመር ከሠራዊቱ ጋር ግንኙነት ሲያደርግ

አርበኞቹ ምን ጊዜም ለጦ ት የተዘጋጁ እንደመሆናቸው መጠን ልበ ደፋሮች ነበሩ። ከዚህ ቆራጥነት ጋር ማለፊያ የጦር መሣሪያ ስለያዙ ጠላትን ተጠግተው ለማጥቃት እየተጠጉት ሲሄዱ የጠላት ጦር የነበረውን ኃይል በሙሉ ወደ ኋላ እንዲመለስ ትእዛዝ ሰጠ። ፊቱን አዙሮ ሲሮጥ አርበኞቹ እየተከታተሉ ቁልቁል የተቻላቸውን ያህል ጥቃት አደረሱበት። በዚህ ዓይነት ከተሰናዳ ትጥቅ ጋር የመጣብንን ጠላት ለማባረር እግዚአብሔር ድጋፍ ሰጥቶን ውጊያው ያደረሰውን ጉዳት ለማወቅ ቁጥጥር ሲደረግ የመጣብን ጠላት ብዙ ሳይዋጋ ገና ከአፍላው ስለሸሸ ከእኛ በኩል አንድም የሞተ ወይም የመቁሰል አደጋ የደረሰበት አልተገኘም። ሆኖም አርበኞቹ ከአፋፍ ላይ ሆነው ቁልቁል የሚሸሸውን የፋሺስት ኃይል ለመጉዳት አመችቷቸው ስለነበር የ፲፫ ፋሺስቶችን ሬሳ ለመቁጠር ችለናል። ከዚህ በኋላ ወደ ሠፈራችን መልስ ሆነና የአርበኞቹ ጦር መሪዎች ባደረጉት ምክር እረፍት ከማድረግ ይልቅ ጠላት •እንደገና በሌላ መንገድ ተመልሶ እንዳያጠቃን የተሻለ ዋሻ መርጦ ሠፈር ማድረግ ተገቢ መሆኑ ተገልጾ ስምምነት ተደረገበት።

ስለዚህ በሚቀጥለው ቀን ያለው የወታደር ብዛት ታውቆና ሁሉም በየክፍሉ ተደልድሎ አለቃና ሥራውን ካወቀ በኋላ ለውጊያ የተሻለ ምቹነት ያለውን ሥፍራ ቀደም ብለው ከእሥር ቤት በማምለጥ የወጡት አርበኞች ያውቁት ስለነበር ኡ…ያኖ ከተባለው

ተራራማ ቀጦሌ ሰራልዳ በሚል ስም ከሚጠራው ምሽግ ሠፈር አደረግን።

ከተራራው ግርጌ የምትገኘው የኡያኖ መንደር ደማቅና ብዙ ሕዝብ የሚኖርባት ነበረች። በከተማዋ ውስጥም የፋሺስት ኃይል ሳይሆን የነበሩት ጥቂት ፖሊሶች ብቻ ነበሩ። ይህ በሰላዮቻችን መረጃ ተገልጾ እንደታወቀው አንዳንድ አርበኞች በሲቪል ልብስ እየሆኑ ወደመንደሯ እንዲወርዱና ሕዝቡን እንዲሰበኩ ሆኑ የአርበኞቹ ስምና የፋሺስት ኃይል እየተዳከመ መሄድ በይፋ ታወቀ። ከዚህም የተነሣ ምግብና ጠብመንጃ የምንጠቀመው የጠላትን ነበር።

* * *

አብዲሣ በኢጣሊያ በረሃ በአርበኝነት ጀብዱ የሠራው በዚህ በረዶ ውስጥ ነበር።

ምሽጋችንን እያደረጀን የጦር ስልቶቻችንን እያጠናን ጥሩ መሣሪያዎችንም ሲገኙ በገንዘብ በመግዛት እያከማቸን ሳለን ፋሺስቶች ካለንበት ምሽግ ድረስ መጥተው ሊገጥሙን ማሰባቸውን ሰማን ስለዚህም በክፍል በክፍላችን ደንበኛ ምሽግ ይዘን ስንጠባበቅ እንደተወራው በሠራዊቱ ብዛትና በመሳሪው ኃይል የተማመነው የፋሺስት ኃይል ከሩቅ ሲታይ የሚያሰጋ መልክ ነበረው። በጥድፊያ እየተጓዘ እኛ ከመሸግንቢት ቀበሌ ሊደርስ ሲቃረብ ልክ በ፰ ሰዓት ያልታሰበ ተኩስ ከፍተን ሽብር ፈጠርንበት ከጠላት በኩልም የተኩስ አጸፋ መስጠቱ ተጀምሮ ከሁለቱም ወገን በሚሰማው የተኩስ መለዋወጥ አቧራው ሲጨስ የአርበኞቹ ጥይት ተገን ለመያዝ የሚጣደፈውን የጠላት ወታደር ይለቅመው ጀመር። ከጠላታችን በኩል የቀጠለውን የተኩስ ድምፅ ስሰማ በዚን ዕለት የሁላችንም የዕልቂት ፍጅት ነው ብዬ ግምት ሰጥቼው ነበር። ብቻ ምን ያደርጋል አምላክ ያለው ሳይቀር ሰው በከንቱ ይጨነቃል እንደሚባለው ሁሉ ፍጻሜው እንደአጀማመሩ ሊያምርለት አልቻለም። የእኛ ዋናው ተዋጊያችንና ተከላያችን ያዘጋጀነው ምሽግ ነበር። ጠላት ከኋላ ለመዞር ሲሞክር ተጠባባቂ ደጀን አስቀርተን በሩን ዘግተንበት ስለነበር የአርበኞቻችን መትረየሶች እሩምታ በጆሮው ቢያፏጭበት እንደተለመደው ቁልቁል ወደመጣበት ተመለሰ። ግንባር ቀደም ሆኖ የመጣውም የጥይትና የዕጅ

በምብ ናዳ ስለፈላበት እስከ ፲ ሰዓት ድረስ ታግሎ እርሱም ፊቱን አዞረና ሽሽቱን ቀጠለ።

በዚህ ቀን ከእኛ በኩል ሰባት ሰው ቆስሎ ፲፫ ሰዎች ሲሞቱብን ከጠላት ወገን የ፶፪ ወታደሮች ሬሳ ቆጥረናል። ቁስለኞቹን ግን በቃሬዛ ይዘዋቸው ሸሹ፤ ብዛታቸውን ሳንደርስበት ቀረን። ከዚህ ከጦርነት ምሽጋችን ጠላት እንደገና መመለሱን የሚጠባበቅ አንዳንድ ተጠባባቂዎች አስቀርተን ከዋናው ሠፈራችን መልስ ተደረገና የሞቱትን አርበኞች ስንቀብር ጨለማ ሆነ። ቁስለኞም ከዋሻው ውስጥ አርፈው ለጊዜው በተገኘው መድኀኒት ዶክተር ያላየው ሕክም ተደረገላቸው።

* * *

ከዚህ ጊዜ አንስቶ የቀጠሉት ፲ ቀናት የኀዘን የትካዜና የብስጭት ነበሩ። ከእሥር ቤት ውስጥ አብረውት ሲንገላታ የኖረ እስረኛ በጀግንነት ከእሥራቱ አምልጦ ከጠላቱ ጋር በቆራጥነት ሲዋጋ በየትም በረሃ ወድቆ መቅረቱ ሲታሰብ ወይም በጥይት ቆስሎ የስቃይ ጩኸቱ ሲሰማ እርግጥ በሕይወት ለተገኙት አርበኞች አሳዛኝ ሳይሆንባቸው አልቀረም። የነዚያን ሁኔታ ከራሱ የወደፊት ዕድል ጋር ሲያመዛዝነው ደግሞ ስሜቱ ወደ ትካዜ ይለወጥበታል። ከኀዘንና ከትካዜ በኋላ የሚፈጠር ሦስተኛ ስሜት ቢኖር ብስጭት ነው። ሰላምና

ነጻነት እንደ ውሃ የጠማው ቤተሰብና ሀገሩ የናፈቀው የጦርነትና የሰው ደም ማየት ያንገሸገሸው ወታደር ቢተክዝና ቢበሳጭ የወታደርነት ግዴታውን ረስቷል ሊያሰኘው እንዴት ይችላል? ማር እንኳን ሲበዛ ይመርራል የተባለው እኮ ከማር የበለጠ ጣፋጭ ነገር አለመኖሩ እየታወቀ ነው መራሩ ጦርነት ደግሞ ሲበዛ መጉምዘዙ አይቀርም ጉምዛዛ ጣዕም እንደሚያንገሸግሽ ሁሉ ጦርነትም ሲበዛ ለተዋጊው ወታደር የሚሰጠው ስሜት እንዲሁ ነው።

በዚህ ዐይነት አሥር ቀናት በዚያ ምሽጋችን አሳልፈንና በአሥራ አንደኛው ቀን በገንዘብ ተገዝቶልን በስለላ ተግባር ሲያገለግለን የነበረ ቲቶ ቢአንኮ የተባለ የሀገሩ ተወላጅ ትኩስ ወሬ ይዞልን ደረሰ። ‹‹ በፋሩንታሴ ሜዳ ላይ›› ሳለን በሩጫ አመጣጡ ምክንያት የሚያቃስተው ቲቶ ቢአንኮ ‹‹የጀርመን ወታደሮችን የያዘች አይሮፕላን አረፈች›› በማለት ሲዘረዝር ከወታደሮቹ ጋር አንድ ሻለቃ እንደሚገኝ ገለጸልን እርግጥ ጥቂት ቀደም ብሎ አንዲት አይሮፕላን ምሽጋችንን እንደዞረች ስታንዣብብ ቆይታ አልፋ ስትሄድ ተመልክተን ነበር። መረጃውን ካገኘን በኋላ ሁኔታውን ለማጣራት እኔና ጁሊዮ ኤታቼክ ከ ፳፫ ወታደሮች ጋር ወደ ፋሩንታሴ ሜዳ አመራን ። ከተባለው ቦታ ስንደርስም ጀርመኖቹ ካርታ ዘርግተው የቦታውን አቀማመጥ ሲያጠኑ ተመለከትን ወዲያው ከመካከላቸው አንዱ አይቶን ኖሮ ምልክት ሲሰጣቸው ተኩስ ከፈቱብን።

ፐርሶናል ቁጥር 98092.

አነበ / ሐምሌ ሰ.ሰ.ሰ. 1946 ዓ.ም. /

<u>የአርበኝነት የምስክር ወረቀት ።</u>

በ፬ኛ ወንበሮታዮች ስም ሆነን የሻለቃ አበዲሳ አጋ የግብሩትን ኢትዮጵያዊ ለመመስከር እንፈቅዳለን።

የሻለቃ አበዲሳ አጋ በ፬ኛ ወንበሮታዮች ወታደሮች ገን ሆነው ስለዓለም ነፃነትና አገሪቱ ወሰኑን በሙሉ አርበኝነት ተገበር ለተገበር በመውጋት የዉለት አርበኞች በግፍ ለዳኑ አዳዲስ ገንዘብ ወታደሮቹ ተገበር አገልግሎታቸውን አስገኝተዋል። አገልግሎታቸው የተፈጸመው በኢጣሊያ አገር አንድ አውሮፓ አገር ከ1940 ዓ.ም. ጀምሮ እስከ 1943 ዓ.ም. ድረስ ነበር።

በዚህም ላይ ስለጀግንነታቸውና ለሙሉ አርበኝነት ስላስገኙት ቀጥሎ እናመሰግናቸዋለን። የአሁኑን የምስክር ወረቀት የሰጠነው ሰዎች ሁሉ ስለዓለም ነፃነት ክብር የተዋጉ ናቸው።

ፊርማ፣
1/ ሰር ጀርል ዋርሽል ጀኔራል አለክስ
የ፬ኛ ወንበሮታዮች መሪ ።

2/ ኮሎ. ጀበልዩ. ዋኒያል ።
3/ የዋጋንበብ ፊርማ ።
ሻለቃ ።

ግልባጭ ፣ ለ፬ኛ ወንበሮታዮች ።

ተኩስ መለዋወጥ እንደ ጀመርን የአይሮፕላኑ ነጂ አልወረደም ነበርና አይሮፕላኗን አስነስቶ አመለጠ ። ከእኛ ወገን መጋል አባ ካርሎ የተባለው ኢትዮጵያዊ በጥይት ተመትቶ ሞተ ። ከጀርመኖች በኩልም አንድ የመቶ አለቃ መኰንንና ሦስት ወታደሮች ተገድለው የተረፉት እንደማያመልጡን ልቦናቸው ስለተገነዘበው እጃቸውን ሰጡን ። ምርኮኞቹንና የኢትዮጵያዊውን ወታደር ሬሳ ይዘን ኡያና የጦር ሠፈራችን ተመለስን።

የማረክናቸው የናዚ ወታደሮች በማረፊያ ቤት አድረው በማግሥቱ ጥዋት በተደረገው የፍርድ ስብሰባ ሁሉም የሞት ቅጣት እንዲቀበሉ ሲወሰንባቸው ሻለቃው ጀርመናዊ በካፒቴን ጁሊዮ ኢታቺክ አስተርጓሚነት ፈቃድ ጠይቀው ቀጥሎ የተመለከተውን ተናገሩ።፡‹‹ እናንተ የዩጎዝላቪያና የሌሎች አገሮችም አዳምጡኝና እውነተኛውን ላስረዳችሁ›› የፋሺስት ኃይል የእናንተን ቆራጥነት ስለተገነዘበውና ኃይላችሁንም ከፍ አድርጎ ስለሚገምተው ሥጋት አድሮበታል ይህንንም እኛ ከሰማነው ቆይቷል። ይልቁንም አቢሲኒያዊው (ኢትዮጵያዊ) ጀግና የአንቶንዮ (አብዲሳ) ታሪክ ተጋንኖ ይወራለታል። የሃበሻዎች ከመካከላችሁ መገኘት በፋሺስት ወታደሮች መካከል ፍርሃትን ፈጥሯል። ስለዚህ አሁን የምጠይቃችሁ ይህንኑ ቁርጠኛነታችሁን ከመሞቴ በፊት ለጦር አዛዤ እንዳስታውቅ እንድትፈቅዱልኝ ብቻ ነው›› ሲሉ ልመና አቀረቡ። ለፍርድ

የተመረጡት የአርበኞች ,ሹማምንትም ነገሩን አመዛዝነው ለ~ማገለጽ የሚፈልጉት ሐሳብ በካፕቴን ጁሊዮ ኢታቼክ አስተርጓሚነት በሬዲዮ እንዲተላለፍ ተፈቀደላቸው።

ይህ ተፈጽሞ እንዳበቃ ሞት ትእዛዙ ይፈጸም ዘንድ ተማረኪዎቹ ወደ አስፈላጊው ሥፍራ ተወሰዱ። በዚህም ደንቡ በሚያዝዘው መሠረት እጃቸው በገመድ ሊታሠር ዐይኖቻቸው ደግሞ በጥቁር ጨርቅ ሊሸፈን ይገባ ነበር። ሆኖም እዚህ ላይ ሻለቃው ሌላ የትሕትና ጥያቄ አቀረቡ። ‹‹ እኔና እናንተን ከዚህ ቦታ ያገናኘን ግዳጃችን ነው። (የሐበሾችን) ጀግንነት በትምህርት ቤት በነበርኩ ጊዜ በመጽሐፍ አንብቤዋለሁ። ጀርመኖችም እንዲሁ ጀግንነታቸው የተመሰከረ ነው። ስለዚህ አሁን የምጠይቀው ሳንታሠር የሞት ፍርድ እንዲፈጸምብንና በጀግንነት መልክ እንድንሞት ነው።›› ብለው ለእኔ መታሰቢያ ይሁንህ ሲሉ የወገባቸውን ሽጉጥ የሱሪያቸውን ቀበቶ የእጃቸውን ሰዓትና የጣታቸውን ቀለበት አውልቀው ሰጡኝ መታሰቢያውም እስካሁን በእጄ ይገኛል። ምርኮኞቹ ከዚህ በኋላ ‹‹ሃይ ሂትለር›› ማለት (ሂትለር ይኑር) የሚለውን ቃል እጃቸውን እየዘረጉ ሲያሰሙ ፍርዱ ተፈጸመባቸው።

* * *

ሻምበል አብዲሣ አጋ በሩቅ የጠላትን ሰፈር ሲመለከቱ።

አብዲሳ በኢጣሊያ በረሃ በአርበኝነት ጀብዱ የሠራው በዚህ በረዶ ውስጥ ነበር።

እንደ ገና ለተወሰኑ ቀናት አረፍ ብለን በሰላም ከርመን ነበር። ግን ፋሺስቶች እኛን ለማጥፋት የነበራቸው ምኞት የጠነከረ እንደመሆኑ በሌላ ጊዜ አድፍጠው ሳንቤሮ ከተባለው አደገኛ ተራራ ላይ ውጊያ ገጠሙን። ፍጻሜው ግን ካለፈው ጋር ሲተያይ ሌላ ለውጥ አልነበረውም። እንደተለመደው የፋሺስት ወታደሮች ገና የአርበኞቹ የተኩስ እሩምታ ሲከፈት ሽብር እየተሰማቸው ወደ ኋላ መፈርጠጥ ሆነ ። ገሚሱ ከአፍሪካ ገሚሱ ከእንግሊዝ ገሚሱ ከፈረንሳይ ገሚሱ ከዩጎዝላቪያ የመጡና እንዲሁም ደግሞ ሌሎች ብዙዎች ዜግነታቸውና ቀለማቸው የተለያዩ አርበኞች በየቋንቋቸው እየፎከሩ ተባራሪውን ጠላት በሳንጃ እየወጉ ወደ ገደል ሲጥሉት መመልከት መፈጠርን የሚያስጠላ ነበር።

ጠላታችንን እንዲህ እያስመረርን አስወጥተን የሞቱብንን በክብር ቀብርን ቁስለኞችን ከሠፈር አደረስን። ከዚህ በኋላ ግን እስካሁን የነበርንበትን የመከላከል ተግባር ትተን የማጥቃት ኃይል መውሰድ አስፈለገ። በዚህም መሠረት በማግሥቱ ማታ ጀግናው ካፕቴን ጁሊዮ ኢታቼክ በአቅራቢያችን ከምትገኝ አንዲት ቤተ ክርስቲያን የሰበሰቡትን የቀሳውስት ልብስ ለ፲ የተመረጡ አርበኞችና ለራሱም እንዲለብሱ አደረጉና እያንዳንዳቸው በካባቸው ውስጥ ቀላል መትረየስ የእጅ ቦምቦችን እንደያዙ ሳንሳ ባሪኖ ዴሌ ማርኬ ከተባለው ከተማ ውስጥ ገቡ። ከዚያም የከተማዋ የፀጥታ ጠባቂ ፖሊሶች ካሉበት ሠፈር

በመጠጋት አደጋ ጥለው ፻፲ ወታደሮችን ፈጅተዋል። ከተማቸም ተሸብራ ስለ ነበር በተደናገጠው ሕዝብ መኖሪያ ቤት ውስጥ እየገቡ ምርኮ ይዘው መመለስ ቻሉ። የተማረኩትም መሣሪያዎች ቀላልና ከባድ 110፡4779 ጥይቶችን አንድ ፊያት ትራንታኪትሮ ፬ ሴትና ወንድ የሬዲዮ ሠራተኞችና ፪ ሬዲዮ ናቸው።

* * *

በዚህ ዐይነት በ፫ ታላላቅ የአፈርና የድንጋይ መጫኛ ፊያት መኪናዎች ላይ ተጭኖ ሠፈር የደረሰውን አራግፈን የሚቀጥለውን የማጥቃት ተግባር በተከታዩ ሐሙስ ቀን ለመውሰድ ተወሰነ። በዚህ ቀን በከተማዋ ውስጥ የፋሩንታሌ ገበያ የሚውልበት ነበር።ስለዚህም በተባለው ዕለት ወደ ገበያው በሚያመራው በቪያኑራ መንገድ ላይ ባለው የኪጃና ወንዝ ድልድይ ላይ እኔና ካፕቴን ጁሊዮ ኢታቼክ ቆመን ከመንገደኛው ገበያተኛ ላይ በነፍስ ወከፍ ያገኘነውን የአሣማ ሥጋ እንቀላልና ጨው ስንቀርጥ ዋልንና ማታ ወደ ሠፈር ስንመለስ ጠላት ወሬ ሰምቶ እንዳይከታተለን በማለት ድልድዩን በፈንጂ ኃይል አፈራረስነው። እንዲሁም በሚቀጥለው ቅዳሜ ቀን ትሬያ በተባለችው ቀበሌ የገበያ ቀን ስለነበር አራት አርበኞቹን አስከትዬ ከጥዋቱ ሁለት ሰዓት ገበያው ሲደራ ገባን። ከመግባታችን በፊት አስቀድመን

የኤሌክትሪክና ስልክ መሥመሮች ቆራርጠናቸው ነበር። እንደደረስንም ከሕዝቡ ጋር የተደባለቁ ሁለት ካራቤኔሪዎች አግኝተን ስንገድላቸው ገበያተኛው ተደናገጠ። ይልቁንም የእኔን የጥቁር መልክ ያየ ሁሉ ወሬውን በፍርሃት ተቀባብሎ አራብቶት ነበር። በዚህም ምክንያት ለጊዜው የተገኙትን የጦር መሣሪያዎች እየገፈፍን ስንሄድ እንኳን ሊተኩሱብን መቃጣት ቀርቶ ያለፍንበትን መንገድ ተከትሎ ለማየት ብቅ የሚል አልነበረም ።የተማረኩትም መሣሪያዎች 1761 ከባድና ቀላል መሣሪያ የእጅ በምብና እንዲሁም ጩቤዎች 3,836,231 ጥይቶች 4,003,213 ሊሬ ነው፡

* * *

ይህን እጃችን ካደረግን በኋላ ከከተማው በስተምዕራብ ወጣ ብለን የተማረኩትን አራቱንም የእጅ በምቦች ወደ ገደል ስንወረውረው በገበያው ላይ የነበረው የከተማና የባላገር ሕዝብ ገሚሱ ወደ ገጠር ገሚሱ ወደ ከተማ መባረር ያዘ። ዘረፋና ሽብርም ተፈጠረ። ለከተማዋ ጥበቃ የታዘዙት ፖሊሶች ነፍሳቸውን ለማትረፍ ከሲቪሉ ቀድመው ሸሽት ቀጠሉ። ይህ ሲሆን እኛ በእግዚአብሔር እርዳታ አንድም ችግር ሳያጋጥመን ገድለንና ማርከን ለመመለስ ችለናል፤ የተማረኩትም 6 አቶማቲክ መሣሪያዎች 9 የእጅ በምቦች 658 ጥይቶች ናቸው።

ጁሌ ታኪች ዩጎዝላቪያን አርበኛ መሪ በዚህ ዐይነት ጠላትን ያጠቁ ነበር።

በየጊዜው ከጦር ሠፈራችን እየወረድን በአካባቢው የፈጸምነውን የወረራ ተግባር ሁሉ የፋሺስት ከፍተኛ ጦር አዛዦች እየሰሙ መበሳጨታቸው ባይቀርም በሌላው በኩል የሚገሰግሰው የጦር ጓደኞች ኃይል ያጣድፋቸው ነበርና ወደ እኛ ዘንድ ለመምጣት ጊዜ አላገኙም:: ሆኖም የአርበኞቹ ምሽግ ካለበት 102 ኪሎ ሜትር ርቀት ላይ የነበረው አንድ የጠላት ጦር ሲያዝ የነበረውና በጨካኝነቱ የታወቀው ኮሎኔል ቱሩንቤት ልዩ ስሙ ኤስ ኤስ የተባለ እግረኛ ጦር ተፈቅዶለት በማስከተል ለሦስት ሳምንት ያህል በተለይ የእኔን ዱካ በሰላይ እያጠያየቀ ይከታተለኝ ጀመር::

የሚከታተለኝ ጦር ኃይለኛ መሆኑን ብገነዘበውም በየቀኑ ምሽግ ከማቀያየር በቀር የነበርንበት ተራራ ትቼ አልራቅሁም ነበር:: ለዚህም ምክንያት ከሆነን አንዱ ተራረው ለመደበቂያ ያለው ምቹት ነው:: በአንድ የገበያ ቀን ከሁለት የአርበኝነት ጓደኞቼ ጋር ከተራራው ወርደን ቢያኑራ ከተባለ መንገድ አቅራቢያ አድፍጠን እንጠባበቅ ጀመር:: ተላላፊ ሕዝብ ብዙ አይታይም ነበር:: ወታደሮችም ሳናይ ሁለት ሰዓት ያህል እንደቆየን የመኪና ድምፅ ሰማን:: አንገቴን አቅንቼ ብመለከት ወደ ገበያው የምታልፍ አንዲት ወታደር አብሪያሌያ ባለሽራ መኪና ናት:: ተጠንቅቀን ጠብቀናት ካጠገባችን ስትደርስ ያልታሰበ ተኩስ ከፍተን አቆምናት ጥቂት ተጠባብቀን መልስ ስናጣ ወደ መኪናዋ ተጠግተን ሁኔታውን ብናጣራ ነጂውና ካጠገቡ ተቀምጦ የነበረው

ኮሎኔል ትሩንቤንቲ እንዲሁም ከኋላው ተቀምጠው የነበሩት ሁለት ወታደሮች መሞታቸውን አረጋገጥን::

የሟቾቹን ፋሺስቶች ሬሳዎች አውርደን ከጣልን በኋላ እኔና ጓደኞቼ በአብሪሊያዋ መኪና ተሳፍረን ወደመጣንበት ተራራማ ስፍራ ሽሽት ቀጠልን:: በዚህም ጊዜ ብዙ መሣሪያዎች ማግኘት ችለናል::

ከኮሎኔል ቱሩንቤቲ የተማረኩት ፫ ቀላል ኦቶማቲክ መሣሪያዎች 328 ጥይቶች ፫ ቦምብ ልዩ ልዩ ደኩሜንት ናቸው::

* * *

የዚህ ኮሎኔል መሞት ሲሰማ ሌላ የጠላት ኃይል ይበልጥ በደረጀ ጦር ሊወጋን ወደ እኛ ምሽግ በመምጣት ላይ መሆኑን ሰማን ዜናው ደርሶን እኛም በንቃት ስንጠባበቅ የተባለው ጦር ከሳንቤችኖ ተራራ ደርሶ የተጀመረው ውጊያ በልዩ ልዩ አቅጣጫ ከብቦን እያረፈ በመቀጠል አራት ቀን ቆየ:: በዚህ ጊዜ የመከላከል ተግባራችንን ሳናቋርጥ በምሽጋችን እየተረዳን ስናጠቃ ለጠላት ያልታሰበ የጀርመን ኃይል ተተክቶ ድል ሊመቱን ጥቂት ሲቀራቸው የእንግሊዝና የአሜሪካ ወታደሮች ደረሱልን:: ፋከራ አይሁንብኝና እውነቱን ለመናገር ያህል እንደተለመደው በካፕቴን ጁሊዮ ኢታቺክና በእኔ የሚመሩት አርበኞች የመጀመሪያውን ድል ለማግኘት በቁ::

በእኛ በኩል አስቀድሞ በጥናት በተደረገው ውሳኔ መሠረት የቦታው አቀማመጥ ለሚሸሹት እንጂ ለሚያጠቁት ስለማይመች ብዙውን ጊዜ የሠራንበት ታክቲክ እየሸሸን ማጥቃት ነበር።

ይህን እርምጃ እየተከታተልን የሞተው ሞተ። ጥቂቱ የተረፈው ጠላት ሲሸሽ ጠቅላላው ድል ለአርበኞች ሆነ።

* * *

ከሀገሬ ከኢትዮጵያ ወጥቼ በማላውቃቸው አርበኞችና ያችን ባዕድ የሆነችውን ምሽጋችንን ተገን በማድረግ ይህን ሁሉ ድልና ዝና ለማትረፍ መብቃቴን እስከ ዛሬ ሳስበው ይደንቀኛል። ተራራዋ ለብዙዎቹ አርበኞች ባዕድ ብትሆንም ከመካከላችን የሚሞቱትን ሬሳዎች ተቀብላ ለማስተናገድ እምቢተኛ አልሆነችም፤ ዛሬም ቢሆን የሟቾቹ አጽምና ማርከን የቀበርናቸው መሣሪያዎች ቅሪት ከዚያች ተራራ ሥር እንደማይጠፉ እተማመናለሁ።

ሰው የራሱን ሕይወት ለማትረፍ ‹‹፣ አልሞት ባይ ተጋዳይ›› በሚለው አባባል መጠቀም ግዴታ ይሆንበታል። እኔን የመሰለው ቀን የጐደለበት ሰው በሰላም ከሚኖርበት ትውልድ ሀገሩ እንደ አውሬ ታሥሮ ወደ ጠላቱ አገር ከተወሰደ በኋላ እንደገና የግዳይ ሙከራ ቢቃጣበት ጠላቶቹን ደምስሶ ሕይወቱን ማዳን አለበት። አድራጎቱን

ስለሚፈጽምበት ሁኔታ ወይም የገጠሙት ጠላቶቹ እነማን እንደሆኑ ምርጫ አያደርግም። በሳንቢሮና ተራራ ላይ እንዲሁ በአርበኝነት ስንኖር ከዕለታት አንድ ቀን የምግብ አውሬ ለመፈለግ ወደ አደን ሄጄ ነበር። በዚሁ ጊዜ የአንድ ቋጥኝ ጥጋት ይገፔ ለጥቂት ደቂቃዎች እረፍት እንደተቀመጥኩ የእንቅልፍ ሽልብታ ይዞኝ ቆይቼ ብነቃ አንድ የቀበሮ ውሻ ካቅራቢያዬ ተጋድሞ ተመለከትኩ፤ፈጥኜ ብድግ ብዬ ልሄድ ስል የቁጣ ድምፅ አሰማኝ ለዚህ አውሬ የሰጠሁት መልስ በመትረየስ ቃታ ስለነበር ሊገድለኝ ከተነሣው አውሬ አፍ መዳን ቻልኩ።

* * *

በሳንቢችና ተራራ ላይ ከተደረገው ከባድ ውጊያ በኋላ ለአንድ ሳምንት ያህል በእረፍት ላይ ቆይተን ከተራራው አጋማሽ ላይ ይገኝ በነበረው ሜዳ ላይ አንድ ቀን ጠቅላላ ስብሰባ ተደረገ። አርበኞቹ ዙሪያውን ተሰልፈው እንደቆሙ ለዕልቅና የተመረጡት ሹማምንት ሲመካከሩና ሐሳብ ለሐሳብ ሲለዋወጡ ቆይተው አዲስ ድልድል ተደርጎ ወታደሮቹ በሰንደቅ ዓላማ እየተለዩ በአራት እንዲመደቡ ተወሰኑ።

በአንደኛው ክፍል የተመደቡት ፪፻፶ አሜሪካውያን ኦርበኞች ሲሆኑ የሚመሩትም በአንድ ሙሉ የሙቶ አለቃ ነበር። ይህ ሰው ከአሜሪካኖች ጋር ቢደለደልም ዜግነቱን እየለዋወጠ ሲናገር ይሰማ ነበር። ቁመቱ በግምት 185 ይደርሳል። አቋሙ ቀጥ ያለ ቀጭን ሆኖ ዐይኑ ነጫጭ ፀጉሩ ቀይ ነው። የጦር ዘዴ አሳምሮ ያውቃል፤ ብዙውን ጊዜ ከአርበኞቹ ለየት ያለ አለባበስ እንዲኖረው ይፈቅድ ነበር። በመጨረሻ ጊዜ በኃይለኛ ጦርነት ላይ ጠፍቷል። ተገድሏል የሚሉ አሉ። በእርግጥ ያየ ሰው ግን ከመካከላችን አልተገኘም።

በ፪ ኛው ክፍል ደግሞ የእንግሊዝን ሰንደቅ ዓላማ የያዙ ፫፻ ወታደሮች ሲገኙ 1.60 ቁመት ያላቸው ሜጀር ፋይል በኋላ በጦር ሜዳ ሌ/ኮሎኔል ማዕርግ አግኝተው የወርቅ ሜዳይ የተሸለሙት ጀግና ነበሩ። እኚህ ሰው አስቀድሞ በአፍሪካ ምድር በሊቢያ ውስጥ በ፲ኛው እግረኛ ክፍለ ጦር በአየር ወለድ የፓራሹት ክፍል አዛዥ ነበሩ። ከዚያም ወደ ቺቺሊያ ለጦር ስለላ ተልከው አይሮፕላናቸው በድንገት በመትረየስ ስለተመታ በፓራሹት ወርደው በፋሺስት ወታደሮች ተማረኩ። ከእሥር ቤት ካመለጡም በኋላ ከአርበኞች ጋር ተቀላቅለው በአዛዥነት ሲዋጉና ሲያዋጉ ቆይተዋል። ብዙውን ጊዜ በአሜሪካና ከእንግሊዝ የጦር ጓዶች በአይሮፕላን የሚላኩልንን ምግቦችና መድኃኒቶች በእርሳቸው ትእዛዝ በሚተላለፈው የሬዲዮ መልእክት አማካይነት ነበር።

የሻምበል አብዲሣ አጋ በሩቅ የጠላትን ሰፈር በመነጽር እየተመለከተ በሁለት መትረየስ ግራና ቀኝ ሲያስመታ

፫ኛው ክፍል ከ፴፫ ያላነሰ የዩጎዝላቪያና የኢጣሊያ አርበኞችን የሚመሩት ካፕቴን ጁሌ ኤታቺክ ነበሩ። ካፕቴኑ በአርበኝነት ጊዜያችን እንዳጫወቱኝ ሁሉ ትውልዳቸው በዩጎዝላቪያና ሉቪያና ባቪቶሪኦ መንገድ ቁጥር ፶፯ ነው። ሃይማኖታቸው ኦርቶዶክሳዊ ሲሆን በዚያን ሰዓት ዕድሜያቸው ፴ ዓመት ነበር። ካፕቴኑ ቆራጥ ጀግና ሞትን እንደ ሠርግ የሚቆጥሩ በተከታዮቻቸው ዘንድ የተወደዱ ለጠላቶቻቸው ደግሞ የጭካኔያቸው ሙያ የሚያስፈራ ነበሩ። የዩጎዝላቪያውያኑ አርበኞች ጀግንነትና ቆራጥነት ለማረጋገጥ ካበቁኝ ምክንያቶች አንዱ ከመካከላቸው የነበሩት ከ፷፫ በላይ የሚሆኑት ሴቶች ሲሆኑ እስከመጨረሻው ድረስ ሳይታወቁ እንደ ወንድ ሲጋደሉ መቆየታቸው ሆኗል።

በ፬ኛው ክፍል የተመደቡት ፫፻፹ አርበኞች ደግሞ ዜግነታቸው የተለያየ ሲሆን የሚመሩት በእኔ ሜጀር አንቶኒዮ አብዲሳ ነበር ። ስለራሴ ሁኔታ አስቀድሜ እኔነቴን ያስተዋወቅሁ ይመስለኛል ሆኖም ምንም እንኳ ከመጀመሪያው ጊዜ ጀምሮ ከጦርነት መካከል ለመግባት የተፈጥሮ ወኔዬ የሚገፋፋኝ መሆኔን ብገልጽም ከዚህ ድልድል ጊዜ ጀምሮ የኢትዮጵያን ሰንደቅ ዓላማ ይገፍ ወታደሮቼን እንድመራ ስደረግ የሀገሬና የንጉሡ ነገሥቴ ፍቅር ግለቱ እየተፋፋመ ይሰማኝ እንደነበር ማረጋገጥ እወዳለሁ። በዚያን ጊዜ የነበረኝ ሰንደቅ ዓላማ ባለአንበሳ ስትሆን ዛሬም በድጋ ጉጀዬ ትገኛለች ። ልብሴን ከሣጥን

ለማውጣት በከፈትኩት ቁናር የሞትሁላትን ዓላማዬን በተስፋ ሥጌን እንዳታስልሁ ነኝ።

በአርበኝነት የተጠቀምሁበትም የአርበኞቹ ልዩ ምልክት አሁን በእጄ ይገኛል። ጦሩ በዚህ ዐይነት ተከፋፍሎ ሳለ የእንግሊዝና የአሜሪካ አይሮፕላኖች በሜጀር ፋይል አማካይነት በሚተላለፍላቸው መልእክት የምንጠይቀውን ሁሉ በፓራሹት ያወርዱልን ነበር። ይህንንም የፋሺስትና የጀርመን ወታደሮች ሲመለከቱ አርበኞቹን ፈጽመው ለመደምሰስ ሙሉ ሐሳብ አደረጉ ዋናው ምክንያታቸውም የእነርሱ ኃይል እየደከመ ሲሄድ ከእኛ ጋር የሚቀላቀሉት ስደተኞች መበርከትና የአቅማችን መጠንከር ነበር።

በኤሮፕላኖች ቀን አቆጣጠር ሚያዝያ ጽ፰ ቀን ፲፱፻፵፬ ዓ.ም. የጎዝላቪያ አገር ተደርጎ በነበረው ስብሰባ ላይ ተካፋይ የነበሩትን የኢትዮጵያኖች የጦር መኮንኖች ልዑካንን በቤልግሬድ ከተማ ሌፍተናል ጀኔራል ጆቫኒቪች (ኮሎኔል በኋላ) እና አርበኛው ጄሊ ካቺክ በዚህ ስብሰባ ላይ ስለኢትዮጵያዊው አርበኛ የሻምበል አብዲሣ አጋና በዩጎዝላቪያኖችና በኢትዮጵያዊያን ቆራጥ አርበኞች በኢጣሊያ በረሃዎች እንዴት እንደተፋለሙ ልዩ የአርበኞች የተጋድሎ ጀብዱ እንስተው ሲጫወቱ በአማካይ ስፍራ ሆነው ጄሊ ካቺክ በማገዝ ሲያስረዱ ከኢትዮጵያ ልዑካን የጦር መኮንኖች ክቡር ሌ/ጀኔራል መርዕድ መንገሻና ሻምበል ቀነዐ ጉማ በአርጋው ሲያዳምጡ ይታያሉ።

ለመከላከል የሚያመቹንን ቦታ መርጠን ስእኔ በኩል ያሉትና በካፕቴን ጁሌኤታቺክ የሚመሩት አርበኞች ንቅናቄ ስናደርግ እንግሊዞችና አሜሪካኖቹ ወደ ኋላ ቀሩብን ። ሞንታሬአሌ ከተባለው ስፍራ ስንደርስ ሳናስበው በጀርመን ጦር ሠራዊት ተከበብን ። ሁለት ቀን ስንደበደብ ቆይተን ከብዙ ስቃይ በኋላ ሌሊት ለማምለጥ ቻልን። ይህ በሆነ በሁለተኛው ቀን ዋናው የጀርመን ጦር ድል ሆኖ የጦር ጓደኞቹ ሠራዊት ሮም ገብቶ ኑሮ ወደ ምሥራቅ አውሮፓ የሚሸሹትን ጀርመኖች የእኛ አርበኞች ጦር ከመንገድ እየተጠባበቁ መድረሻ ያሳጣው ጀመር ። ከዚህም በቀር መተላለፊያ መንገዶችንና ድልድዮችን በድናሚት እያፈራረስን ስለ ተጠባበቅነው እኛን ለማጥቃት በኀብረት ገፍቶ የሚመጣ ጦር ሊያገኝን አልተቻለውም።

የኢጣሊያ ጦር መሪዎች አስቀድመው በመርበድበድ መሪዎቹም የጦር መሣሪያዎቻቸውን እየጣሉ መሄድ ጀመሩ። ይሁን እንጂ ከፍራታቸው ፍራታቸውን እንዳይገልጥባቸው ሜጀር (አንቶኒዮ) አብዲሳ ካፕቴን ጁሊዮኤታቺክ ሜጀር ማርዮንና ሌ/ኮሎኒል ፋይልን እነዚህን አራቱን የአርበኞች ጦር መሪዎች ይዞ ላመጣልኝ ወይም አንገታቸውን ቆርጦ ለሚያሳየኝ የወርቅ ኒሻንና ፩፻ ሺ ሊሬ እሸልመዋለሁ ብሎ መንግሥቱ በማስታወቂያ አውጥቶ ባወጀ ጊዜ ቀደምት ሽልማት የፈለገው ማርሻል ባሎምባሪኒ አስፈቅዶ ወዳለንበት ቦታ ድረስ መጣ ። እኛን በመፈለግ ብዙ ከደከመ በኋላ በአምላክ

ፈቃድ ወደኔው ክፍል ሲያመራ በአርበኞቹ እጅ ተይዞ የመጣ[ብ]ን ምክንያት አንድ ባንድ ከዘረዘረ በኋላ በጥይት ተደበደበ። የሚቱ ቤተሰቦች ትሬያ ከምትባል ደጋግሞ የፋሺስት ደም ከፈሰሰበት አነስተኛ ከተማ አሁንም ይገኛሉ።

ከዚህ አስቀድሞ ግን ማርሻሉ የሚረገርም ነገር ተናገረ ። የሚገርም ስላችሁ የሚያስደንቅና የፋሺስት አርቆ አለማየት የሚያሳይ ነው ማለቴ ነው። ማርሻሉ ባሎምባሪኒ በዐይኑ ማየት በሚጠላው ጥቁር እጅ ተይዞ ሲደበደብ እጁን ወደ አንዲት ቤተ ክርሲቲያን በማንሣት ‹‹ ተመልከቱ ጥቁሮች በሀገሬ ላይ መጥተው ያለፍርድ ይገድሉኛል›› ማለቱ ነው።

ይህ በጣም የሚያስገርም አስተያየት ነው። ፋሽስቶች ስንት ባሕር አቋርጠው መጥተው በውዲቷ ሀገሬ በኢትዮጵያ ላይ ይህን ያህል ግፍ የሠሩ በእሥር ቤት ተወስኜ ጊዜ አጋጥሞኝ ከጠላቶቼ አንዱን ብገድል ምን የሚያሳጣ ነገር ነበር?። ፋሺስቶች የደጉን ወገኔን ደም ያለምክንያት ሲያፈሱ ምን ሐሳብ ኖሯቸዋል? ከሥልጣኔ ቆጥረውት ይሆን?።

ማርሻሉ ተቀበረ አሉ። ከዚያ በኋላ ከፋሺስት በኩል አንድ ካፕቴንና ሁለት ሰዎች እኔን ከኢጣሊያ መንግሥት ጋር ለማስታረቅ ሳንሎሬንሶ ከተባለው ተራራ ጫፍ ደርሰው ሳለ ጓደኞቼ የዩጎዝላቪያ

አርበኞች አስቀድመው አገኟቸውና በቂ ምርመራ ካደረጉላቸው በኋላ ገድለው ከጉድጓድ መጣላቸውን የወሬ ጭምጭምታ ሰማሁ ። ወዲያው ሰባት አርበኞች አስከትዬ ዩጎዝላቪያኖቹ ካሉበት ደረስኩና በካፕቴን ጁሌኤታቼክ አማካይነት የተገደሉትን ፋሺስቶች ሬሳ እንዳይ ከመሞታቸውም በፊት የሰጡትን ቃል እንድመለከት ጥያቄዬ ከተፈጸመልኝ በኋላ ወደ ቦታዬ ተመለስኩና በኔ የሚመራው ጦር በድንገት የሚመጣውን ጦር እንዲከላከል አሁን ያለንበትንም ቦታ ወደሌላ አዛውር እንዲዘጋጅ አደረግሁ። በማግሥቱ የተገደሉትን ሰዎች እስከሬን እንዲሰቀል አደረግሁ። ከነሱም ፲፰ ኦቶማቲክ ጠብመንጃ ሽጉጥና ቦንብ ፫፻፳፬ ጥይት እኛ እንድን ገደል የታዘዘበት በማርሻል ሩዶልፎ ባዶሊዮ የተፈረመ ሦስት ካርታ ማረክን እንዲሁም የተማረኩት ኢጣሊያኖች የሚሊታሪ ልብሳቸውን እንደለበሱ የሚገባቸውን ዋጋ አገኙ።

* * *

የምርኮ ዕድል ባጋጠመን በዚህ ቀበሌ የኢጣሊያ ጉረምሳዎች ሌላ ዘዴ ይፈልስፉ ጀመር ።ይኸውም ፊታቸውን ጥቁር ቀለም እየቀቡ ፣ መሣሪያ እየያዙ ጨለማ በመልበስ በገጠርና በከተማ ‹‹ እኛ ሜጀር (አንቶኒዮ) አብዲሳ›› ነኝ እያሉ ማታለላቸው ነበር። ይህ ብቻ ሳይሆን አንዱ ጉረምሳ ፊቱን ካትረሜ ሳይቀባ ‹‹ እኔ ካፒቴን ጁሌኤታቼክ ነኝ›› እያለ አገሩን ለመውረር የእኛን ስም ያጠፋ ነበር። እኔ ራሴ

ምግብ ፍለጋ ስሄድ ወይም ስልክ ስደውል ምነው ትናንት ማታ መጥታችሁ አልነበረም? ዛሬ መቼ አዘጋጀን ይሉኝ ጀመር ። እነዚህን አታላዮች መያዝ አለብኝ ብዬ ወሰንኩ፣ አንድ ቀን በስንት ድካም ፲፩ የሚሆኑ ጉረምሳዎች ፊታቸውን ካትራሜ ቀብተው ሌሎች ደግሞ ፰ የሚሆኑ አቶማቲክ መሣሪያ የያዙ በድምር ፳ ሰው ከአንድ ባለጠጋ ቤት ሄደው ቤት በማስከፈት ገንዘብ ልብስና ጥይት ሲቀበሉ በግል ስላይ ደረስኩ። ወዲያው እንዲያዙ አደረግሁና 7240 ጥይት ሽጉጥ ቀላል መትረየስ የእጅ ቦምብ ለነጭና ለጥቁር ሰው የሚሆን የፊት መሸፈኛ (ማስካራ) ማረክሁ። እንዲሁም 89749 የኢጣሊያ ኖት(ሊሬ) ሲገኙበት የተመነዘረው በጆንያ ስለሆነ አልተቆጠረም ከዚህም በስተቀር ፶፬ ጆንያ የምግብ ዕቃዎች የያዙ እነዚህን ዝርዝር ጉዳዮች የሚጭኑ ፵፩ በቅሎዎች ምርጥ ሆኑ የኮርቻ ፈረሶች እንዲማረኩ አደረግሁ። በዘመኑ ለነበረ ሥራ ክንውን በሚገባ በተገኘው ገንዘብ እንደልባችን ተጠቀምንበት።

* * *

የኪሻኖ ድልድይ።

ይህ ድልድይ ርቀት አለው። የተማረኩትን ንብረቶች ከተረከብኩ በኋላ ተማራኪዎቹ ሰዎች እያንዳንዳቸው ቀርበው ቃላቸውን ሰጡ። የሠሩት የማታለል ተግባር ወንጀል ስለሆነ ሁሉም በጥይት እንዲገደሉ አደረግሁና ኪሻኖ ከተባለው ድልድይ ውስጥ እንዲጣሉ ተደረገ፤ ይህ ድልድይ ርቀት አለው አልኩ እንጂ ታሪካዊነቱ በርቀቱ ብቻ አይደለም። አንዳንድ ጊዜ ከፋሺስት ጋር ጦርነት ገጥመን ዕድል ከድታን ስንሸሽ ብዙ ጓደኞቻችን ከዚህ ገደል ውስጥ እየገቡ ከመሞታቸው በላይ የሚማረኩትንም አርበኞች የኢጣሊያ ፋሺስቶች ከነነፍሳቸው እጃቸውን እየያዙ ከዚህ ገደል ውስጥ ይጨምሯቸው ስለነበር ያንን በቀል ለመመለስ ያልነው ነው።

በየጊዜው ከኢጣሊያኖች ጋር ጦርነት ስናደርግ ኖርን። የናዚስትና የፋሺስት ጦር ኃይል በጦር ጓደኞቹ ድል ተነሥቶ ወደ ምሥራቅ አውሮፓ ሽሽቱን ቀጠለ። የጦር ጓደኞች ድል ነሥተው ሮም ከተማ በገባበት ወቅት የተባበሩት መንግሥታት የጦር ጓደኞች ዋና አዝማች ፊልድ ማርሻል ባውካንት አሌክሳንደር ለአርበኞች ቴሌግራም አስተላለፉ። እኛም የጠላት ጦር ሽሽቶ እንዳያመልጥ በሮማና በአንኮና በሚገኘው ጉዳና በመኪና መንገድና በባቡር ሐዲድ ዲናሚትና መትረየስ ጠምደን ስንከላከል የጠላት ጦር ገፍቶ መጣ። እኛም እየሸሸን ስንከላከል የእንግሊዝ ፣የአሜሪካና ፣የዩጎዝላቭ ጦር አርበኞች

ላእርዳታ ስለደረሱልን ድልድዮችና መንገዶች ፈራረሱ። ጠላት የማለፊያ መንገድ ስላጣ በቀላል ለመማረክ ቻለ።

ከተባበሩት መንግሥታት ጦር ሠራዊቶች ዋና አዛዥ ለጦር አርበኞች ዋና አዛዥ ለሌ/ኮሎኔል ፋይል ለካፒቴን ጁሌኤታዮቺክ ለሜጀር አንቶኒዮ (አብዲሳ)ና ለሜጀር ማሪዮ ኢታሊኦ « የጠላት ጦር ከሮም ወደ አንኮና ስለሚሸሽ ቆራጡን ጦር ይዛችሁ የሚሸሽበትን መንገድና ድልድይ እንድታፈርሱ የባቡር ሐዲዶችንም እንድታሰናክሉ ይሁን» የሚል ነው።

የጠላት ጦር ድል ሆነ ። ሮማ ነጻ ሆና በጦር ጓደኞች ተያዘች ። በጦርነቱ ጊዜ ተጋድለው ከሞት የተረፉት አርበኞች በቀጥታ አንኮና እንዲገቡ ታዘዙ። እኛም ከዚህ በታች ባለው ትእዛዝ ገባን።

በመጀመሪያ የእንግሊዝና የአሜሪካ አርበኞች ገቡ፤ ቀጥሎው የዩጎዝላቪያ አርበኞች ወደ አንኮና መሄዳቸው ቀርቶ ባሪ ብርዲሲ በተባለው ቦታ ካምፕ ተዘጋጅላቸውና ገቡ።

እኔም አርበኞቼን አስከትዬ ሮማ ስገባ ጥቁር ሆነ ነጭ የሀገሬን የኢትዮጵያን ሰንደቅ ዓላማ በግራ ክንዱ የእንግሊዝን በቀኝ ክንዱ እንዲያስር አደረግሁ። ከዚህም በላይ የኢትዮጵያን የአሜሪካን የዩጎዝላቪያና ሰንደቅ ዓላማዎች አርበኞች በየመኪናዎቻቸው እንዲያውለበልቡ አድርጌ ስገባ ፊልድ ማርሻል ባንካውንት በደስታ

ተቀበሉኝ። ለእኔ ፣ የእጃቸውን የወርቅ ሰዓትና የጅግኑ ኒሻኖች ለሌሎችም አርበኞቹ እንደየአገልግሎታቸው ሽልማት አደረጉልን። ወዲያውኑ ሴሲቱን ወደ ሳንሳባሪና አውራጃ እንድንሄድ ታዘዝን። ከጥቂት ቀን እረፍት በኂላ ደግሞ የዩጎዝላቪያ አርበኞች ወዳሉበት ወደ ባሪ እንድንሄድ ታዘዝን። እኔ ከዚህ በታች ያለውን የጦር መሣሪያ ቆጥሬ አስረከብኩ።

140 ከጀርመን የተማረኩ ድግን መትረየሶች 302,890 ጥይት 4,500 የእጅ ቦምብ ። 250 መውዜር ጠብመንጃ ከ 10,000 ጥይት 10 አቶማቲክ ሽጉጥ 2 ካሜራ 90 ኮምባስ 15 ጅፕ መኪናዎች 2 ብረት ለበስ ቢልንዳ ባለመትረየስ 50 ቀላል መትረየሶች።

ከኢጣሊያ የተማረኩ 23,930 ጥይት 2,320 አልቢን ጠብመንጃ ከ 33,550 ጥይት 5 ከባድ ባለውሃ መትረየስ ከ ፲፫ ሺ ጥይት ፹፫ ድግን ባለወንፌት መትረየስ 00 የረሸ ጠብመንጃ ከ 33 ጥይት 4580 የእጅ ቦምብ 104 ጩቤ 7 የሚሊቴር ሬዲዮ 3 የቴሌግራም ሬዲዮ 790,740 ፊያት መትረየስ ከነዝናሩ 30 ከባድ መኪናዎች 73 ቀላል የሚሊቴር መኪና 17,731 የብረት ባርኔጣ ከእንግሊዝና ከአሜሪካን በአየር የተላከልኝ 40 መትረየስ ከ 9,883 ጥይት 400 የእጅ ቦምብ 350 ዲናሚትና 2 ሬዲዮ 4 የኢጣሊያ አገር ካርታ 350 ኮምፓስ 20 የጦር ሜዳ መነጽር አነስተኛ ሞተር ባለ 60 ኤም ኤም 6,471

ጥይ ሲሆን ልብስ ንብረትና ል ልዩ ዐይነት ትጥቅ አልተቆጠረም።

ከርክክቡ በኋላ የታላቋን ብሪታንያ የወታደር ልብስ ለብሼ ከነጭፍሮቼ ወደ ጀርመን እንድዘምት ትእዛዝ ደረሰኝ። በሜጀርነት ማዕርግ የተቀላቀሉ ሚሊቴር ፖሊስ አዛዥ ሆኜ ወደታዘዝሁበት ቦታ ብዘምት ቀኑ የኛ ሆኖ ዋለ ። ሰባት ወር ከአሥር ቀን ጀርመን ሰነበትኩ። ከጀርመን ባሪ ትራንሲት ካምፕ ቁጥር 1 እንደ ተቀመጥኩ ከባሪ ካምፕ ወደ ሳንታ ማሪያ የስደተኞች ካምፕ ተዛውሬ ሁለት ዓመት እንደሠራሁ ወደ ካናዳ ሂጄ አገር እንዳይ ተደረገ። ካናዳ ሦስት ሳምንት ያህል እንደቆየሁ ስመለስ ናፖሊ ከሚገኘው ፌሬስካታ ወደተባለው ካምፕ በድንገት ትእዛዝ ደረሰኝ።

ከዚያም ያላሰብኩት ዱብ ዕዳ ገጠመኝ ። እንድዛወር ያደረገው ሜጀር ሳንስዎ የተባለው እንግሊዛዊ የሚከተለውን ጥያቄ አደረገልኝ።

[illegible]/fr

[illegible] C [illegible]
[illegible]
[illegible] AND [illegible]

[illegible]/[illegible] Tel. [illegible] 239 5 February 1946

To: His Ethiopian Majesty's Minister,
[illegible] — [illegible]

1. The bearer of this letter, [illegible], a [illegible] pupil at the [illegible] Military School, was been a political prisoner in Italy and Ethiopia since the attempt on GRAZIANI's life in 1937.

2. On [illegible] fall and when Italy sued for an armistice, [illegible] escaped from the concentration Camp at [illegible] and joined a Partisan band of British, Yugoslav, South Africans [illegible] to fight the Germans. His services to the [illegible] were outstanding and were in the best tradition of those Ethiopian patriots who kept their flag flying during the darker days of the [illegible] occupation of their country. He is in possession of [illegible] certificates from the Officer Commanding the Patriot Unit and of a "Patriot's Certificate" issued by Field-Marshal Sir Harold ALEXANDER, Supreme Allied Commander in the Mediterranean Theater of Operations.

3. I feel that [illegible]'s outstanding services to the Allied [illegible] under difficult conditions deserve to be brought to the notice of His Majesty the Emperor and would be personally grateful if you would [illegible] to the appropriate Ethiopian Government Department.

Yours sincerely,

[illegible]

ከተባበሩት ፡ የጦር ፡ ኋደኞች ፡ ስለ ፡ አብዲሳ ፡ ዓጋ ፡ የተሰጣ
ቸው ፡ የምስክር ፡ ወረቀት ፡፡

ጥያቄና መልሱም ይኸውላችሁ፡፡

ጥ) ዜግነትዎን ለእንግሊዝ ወይም ለአሜሪካ መንግሥት ለማዛወር አይፈቅዱምን ?

መ) ፈጽሞ አልችልም፤ እኛ ኢትዮጵያውያን ክዳትና ፍርሃት አናውቅም፡፡

ጥ) ፳፱ ሺሊንግ ሰጡኝና እስኪ ከልብዎ ጋር ይምከሩና ይምጡ አሉኝ፡፡

በማግሥቱም ፈጽሞ አይሞከርም አልሁ፡፡

ጥ) ከዛሬ ጀምሮ ከእንግሊዝ ጦር ሠራዊት ተሰናብተዋልና ልብስዎን ያስቀምጡ፡፡

መ) አደስታለሁ፤ ብቻ ወደ ሀገሬ እንድመለስ ያስፈቅዱልኝ፤ በድጋሚ የምስክር ወረቀት ይሰጠኝ አልኩ የምስክር ወረቀቱን በሚገባ ከአንድ ከፍተኛ ሹማን ጋር ከተቀበልኩ በኋላ በስደተኞች ካምፕ ሳለሁ እኒሁ እንግሊዛዊ መኰንን ከኢጣሊያኖች ጋር ተማባብተው «ሜጀር አብዲሳ በአንኮና አውራጃ በሳንባሪኖ ወረዳ በአርበኝነት ሲኖሩ ፴፱ ባለባቶች ገድለዋል ፡፡ ሀገሩንም ዘርፈዋል » ተብሎ እንድከሰስ አደረጉኝ፡፡

DU/fr

HEADQUARTERS A[illegible] C[illegible] [illegible]
APO 394
DISPLACED PERSONS AND REPATRIATION SUB-COMMISSION

[illegible]/1.1/[illegible] Tel. [illegible] Ext. 239 5 February 1946

To: His Ethiopian Majesty's Minister,
C[illegible]. — ሮም — ኢጣሊያ

1. The bearer of this letter, Ato [illegible] Addisu, ex-pupil at the [illegible] Military School, has been a political prisoner in Italy and Ethiopia since the attempt on GRAZIANI's life in 1937.

2. On Fascism's fall and when Italy sued for an armistice, Ato [illegible] escaped from the concentration Camp at TREI[illegible] and joined a Partisan band of British, Yugoslavs, South Africans and others to fight the Germans. His services to the Common Cause were outstanding and were in the best tradition of those Ethiopian patriots who kept their flag flying during the darker days of the [illegible] occupation of their Country. He is in possession of laudatory certificates from the Officer Commanding the Patriot Unit and of a "Patriot's Certificate" issued by Field-Marshal Sir Harold ALEXANDER, Supreme Allied Commander in the Mediterranean Theater of Operations.

3. I feel that Ato [illegible]'s outstanding services to the Allied Cause under difficult conditions deserve to be brought to the notice of His Majesty the Emperor and would be personally grateful if you would so recommend to the appropriate Ethiopian Government Department.

Yours sincerely,

[illegible]

[illegible]:
[illegible] [illegible].

ከተባበሩት ፡ የጦር ፡ ጓደኞች ፡ ስለ፡ አብዲሳ፡ ግዳ፡ የተሰጣ
ቸው፡ የምስክር፡ ወረቀት ።

በኋሁ ሜጀር ትእዛዝ ሁለት እጆቹ በእግር ብረት ተወጥረው በካራቢኒሪዎች ታጅቤ በባቡር ወደሊቼ እሥር ቤት ተወሰድኩ ። ዘበኞቹ ከፋርጎ ውስጥ አስቀመጡኝ፡፡ የበረዶው ቅዝቃዜ ከሰንሰለቱ ጋር ሲገናኝ የነበረው ሥቃይ በጣም አሰቃቂ ነበር፡፡ ወደ ሊቼ ለመድረስ የባቡሩን ሐዲድ በረዶ ስለዘጋው መቆም ግድ ሆነ፡፡

ባቡሩ ከቆመበት ጣቢያ ተረኛው ፖሊስ ሁሉንም ክፍል ከመረመረ በኋላ እኔ ያለሁበትን ፋርጎ አስከፍቶ እንዳገኘኝ፡፡

ጥ) ማን ትባላለህ? ከወዴትስ ነው የመጣኸው አለኝ

መ) ሜጀር አብዲሳ እባላለሁ አገሬ ኢትዮጵያ ዕድሜዬ ፳፱ ዓመት ይሆናል፡፡ ካልኩት በኋላ ብርዱ ለመናገር ከለከለኝና ዝም አልኩ፡፡

ፖሊሱ ከባቡር ወርጄ ወደ አንድ ታዛ ቤት ተጠግቼ እሳት እንድሞቅ ቁርስ በዚያው እንድበላ አደረገልኝ፡፡ ሁሉም ትእዛዝ ተፈጸመልኝ፡፡

እሳት እየሞቅሁ ሳለሁ አንድ ሌላ ከፍተኛ ባለሥልጣን ከአቶሞቢል ወረደና፡፡

ጥ) ከየት ይመጣሉ? ማንስ ይባላሉ? አባክዎ ይንገሩኝ አለ፡፡

መ) አመጣጤ ከናፖሊ ነው፡፡ ሜጀር አብዲሳ ኢትዮጵያዊ እባላለሁ አልኩት፡፡

ከዚህ በታች ያለው እኔና እሱ የተመላለስነው መልስና ጥያቄ ነው፡፡

ጥ) ይቅርታዎን በሰንበቶችና ተራራ የአርበኞች መሪ የነበሩት እርስዎ ነዎትን?

መ) ነኝ፡፡

ጥ) ወሬውን ሰምቼ ነበር አሁን ለፍርድ ጉዳይ መሄድዎ ነው?

መ) የምሄድበትን ምክንያት ከፍ/ቤት ስደርስ ብቻ ነው የማውቀው፡፡

ጥ) የቀሩት የጦር ጓደኞችዎ በሙሉ ጤና ናቸው?

መ) በጣም ደህና ናቸው፡፡

ጥ) ይቅርታ ያድርጉልኝና የት ይገኛሉ?

መ) ‹‹ ሁሉም በየተሰጠው ሥራ ላይ››፡፡

ጥ) እኔ የሰማሁት እንዲከሰሱ የተባሉት ኢትዮጵያ ፤ አሜሪካ እንግሊዝና ፤ ፈረንሳይ ናቸው ተብሎ ነበር ለምን ብቻዎን መጡ?

መ) በዚያ ሰዓት እኔ የሁሉም መሪ ነበርኩና ለሞቱት ሰዎች ለተቃጠሉት ንብረቶችና የፖስታ ቤቶች ኃላፊው እኔ ነኝ ስላልኩ ብቻዬን መጣሁ፡፡

ጥ) እኔ ለስደተኞች የተመደብኩ የጋዜጣ ወኪል ነኝና እባክዎ ፎቶግራፍ ላንሳዎ?

መ) አሁን ባለሁበት ሁኔታ ለመነሣት አልፈቅድም ቢሆንም ባይሆንም የምሄድበት ካወቁ በዚያ ይምጡ፡፡

ጥ) ምን የሚያሰጋዎ አለ ?

መ) የስጋት ጊዜ አለፈ እኔ አልሰጋም በዚህ ጉዳይ የሚያሰጋቸው ባለሥልጣኖች አሉ፡፡

ጥ) ሜጀር ሳንሰምን ያውቋቸዋልን?

መ) ስለማውቃቸውማ እነሆ እንድታሠር አደረጉኝ፡፡

ጥ) ባለጋራዎ ማን እንደሆነ ይገልጡልኛል?

መ) በፍርድ አደባባይ የምንሰለፍ ስለሆነ አሁን አስቀድሜ ብነግርዎ ዋጋ የለውም፡፡

ጥ)እንግሊዞች እጅዎን አሳልፈው የሰጡበትን ምክንያት ይነግሩኛልን?

መ) እንግሊዞች የግል ጥቅማቸውን መከታተል ስለሚወዱ ምክንያቱን ማወቅ አልፈልግም፡፡ ልማዳቸው ነው፡፡

ጥ) በአነጋገርዎ በእንግሊዞች የተቀየሙ ይመስላሉ?

መ) ስለ እንግሊዞችም ሆነ ስለሌሎች ቅያሜ ፍርዱ ውሳኔ እስኪያገኝ ምንም የምንገልጥልዎ ነገር የለም፡፡

ጥ) አሁን ባሉበት ምንም አልሰጋም አሉ፤ ምክንያቱ ምንድን ነው?

መ) ኢጣልያኖች ከመልኬ ይልቅ ታሪኬን አጥንተው ያውቃሉ፤ ዛሬ አገሩ በጦር ጓደኞቼ ስለተያዘ የሚያሰጋኝ ነገር የለም፡፡

ጥ) ችሎት ከመቅረብዎ በፊት ጠበቃ አዘጋጅተዋልን?

መ) ፖለቲካው እንዳይበላሽ ማዘጋጀት ያለበት የጦር ጓዶች መ/ቤት ነው፡፡ እሱ ባይሠራ እራሴ አስብበታለሁ፡፡

ጥ) የአርበኞች መሪ ስለነበርኩ ኃላፊነቱን ወስጄኩ አሉ፡ ፍርድ ቢከብድዎ እነዚያን መጥራት ግድ አይሆንብዎትምን?

መ) እኛ ኢትዮጵያውያን ሁለት ቃል አንወድም ለወ?ጅነት ይፈልጉኝ እፈልጋቸዋለሁ፡፡ ክሱን እንዲያቃልሉልኝ ግን በፍጹም አልፈልጋቸውም፡፡

ጥ) ግርማዊ ቀዳማዊ ኃይለ ሥላሴ ከጦርነቱ በፊት ያውቁዎ ነበርን?

መ) እኔ አውቃቸዋለሁ፣ እሳቸው ግን አያውቁኝም፡፡

ጥ) በፊት በሀገርዎ በምን ዐይነት ሥልጣን ላይ ነበሩ?

መ) በ ፲፱፻፴፫8 ዓ.ም (እ.ኤ.አ) የ፲፰ ዓመት ልጅ ስለነበርኩ ምንም ሥልጣን የለኝም ነበር፡፡

ከዚህ በኋላ ባለሥልጣኑ በግል መኪናቸው ወደሊቼ ከተማ ሲጓዙ እኛም በባቡር ከተባለው ከተማ እንደደረስን የሊቼ ከተማ ወህኒ ቤት ሹም እኔን ተረክቦኝ ለመሄድ ስንጠባበቅ ሁለት የእንግሊዝ ካፒቴኖች ሁለት የደቡብ አፍሪካ መቶ አለቃዎች መጥተው በጦር ሠፈር ሁለት ቀን አሳድረውኝ በሦስተኛው ቀን ፍ/ቤቱ ከዚህ በታች ያለውን ጥያቄ ሲያቀርብልኝ እኔ መልሱን ሰጠሁ፡፡

የሻምበል አብዲሣ አጋ የኢትዮጵያን ድንበር ሲያስከብር የሚያሳይ

ጥያቄና መልስ፡፡

ጥ) ስም ከነአባት?

መ) አብዲሳ አጋ፡፡

ጥ) የትውልድ አገርዎ?

መ)ኢትዮጵያዊ ወሊጋ ጠ/ግዛት፡፡

ጥ) የተወለዱበት ዘመን?

መ) ፲፱፻፲፩ ዓ.ም (እ.ኢትዮጵያ አቆጣጠር)፡፡

ጥ) ወላጆችዎ በሕይወት አሉ?

ጥ) አባቱ ሞተዋል፣ እናቱ አሉ፡፡

ጥ) የማዕርግ ስምዎ?

መ) በዚህ አገር የእንግሊዝ መንግሥት በአርበኝነት የሰጠኝ ሜጀር እባላለሁ፡፡

ጥ) በአርበኝነት በኢጣሊያ አገር ስንት ዓመት ሠሩ?

መ) ከ 42 - 45 ዓ.ም

ጥ) ወዲህ ፍርድ ቤት ሲመጡ በምን ሥራ ላይ ነበሩ?

መ) ወደ ሀገሬ ለመመለስ ትራንስፖርት እጠባበቅ ነበር፡፡ ከዚያ በፊት ግን በእንግሊዞች ጦር ሠራዊት በ ፷ኛ ክፍለ ጦር የሚሊታሪ ፖሊስ አዛዥ ነበርኩ፡፡

ጥ) ደመወዝዎ ስንት ነበር?

መ) የሜጀር ደመወዝ የታወቀ ነውና መዘርዘር አያሻም፡ ምክንያቱም በገንዘብ ማጉደል አልተከሰስኩም፡፡

ጥ) ሕግን ተከትለው ለፍ/ቤት መልስ ለመስጠት አይፈቅዱምን?

መ) እስካሁንም የሰጠሁት ሕግን በማክበር እንጂ በመገደድ አልነበረም ፡፡ አሁንም ከዚህ ሌላ ለሚቀርብልኝ ጥያቄ የጦር ጓደኞች ማለት የእንግሊዝ የፈረንሳይ የመስኮብና የአሜሪካ ተመልካቾችና ታዛቢዎች በሌሉበት ቃሌን ለመስጠት አልፈቅድም፡፡

ጥ) ይህን ያሉበትን ሊገልጡልን ይወዳሉ?

መ) ዋናውን ምክንያት በዚያው ሰዓት አገልጥላችኋለሁ፡፡

ከመልሱ በኋላ ላልተወሰነ ቀጠሮ ከነበርኩበት ከሊቼ ከተማ ወህኒ ቤት አሥራ አምስት ቀን ታሠርኩ፡፡ የወህኒ ቤቱ ሥቃይ ለትንግርት ነበር፡፡

ከአሥራ አምስት ቀን በኋላ ጊዜውና ሰው አስገድዶኝ ወደ ፍርድ ቤት ቀረብኩ፤ አምስት የፍርድ ሰዎች ተሰየሙ፡፡ ይህም ማለት የኢጣልያ ተወላጅ ፕሬዚዳንት የእንግሊዝ የቀኝ አባል የአሜሪካው የግራ አባል የሞስኮ ተመልካች የፈረንሳዩ ሕግ አስከባሪ ሆነው በየመንግሥታቸው ስም ተሰይመው የ፴፱ ዓመት አሥራት አክናነውኝና ተነሡ፡፡ ለእኔ የሕግ ጠበቃ እንዲሆኑኝ ከእንግሊዝ መንግሥት የታዘዙ ሜጀር ጄኔራል ሐርትመን ይባላሉ፡፡ከዚህም ሌላ ጉዳዩ በግፍ የሚሠራ መሆኑን ተመልክተው በፈቃዳቸው እንዲከላከሉልኝ የቆሙት ሚስተር ኬቮርኪአን ኤድዋርድ ይባላሉ፡፡

እሳቸውም አዲስ አበባ ከተማ ተወልደው ያደጉ በጠላት ዘመን ተሰደው በ፪ ኛው የዓለም ጦርነት ወቅት ከጦር ጓደኞች ጋር የተቀላቀሉ ነበሩ።

ሁለቱም ተከላካዮቹ ሊያድኑኝ አልቻሉም ።ምክንያቱም የፍርድ ጉዳይ በፍጹም አልቆ ነበርና እነዚህ ሰዎች አንድ ዘዴ ተፈጠረላቸው። ይኸውም ለንደን ለሚገኙት ለፊልድ ማርሻል ቫውካውንት አሌግዛር የይግባኝ ቴሌግራም አስተላለፉ። ማርሻሉ ስለ ጀግንነቴ በቅርብ ያውቁኝ ነበር ።በፊትም ለሥራ ጉዳይ ከኢጣልያ ወደ እንግሊዝ ሲሄዱ ከዚህ ለሚገኙት ስደተኞችና ጦር ሠራዊት ምግብ ልብስና ትጥቅ ዋና ግምጃ ቤት ዲሬክተር ሆኜ እንድሠራ አደራ ብለውኝ ሄደው ነበር። እሳቸውም ጀብዱዬን ስለሚያውቁ ከዚህ በታች ያለውን ቴሌግራም አስተላለፉ።

‹‹ ከፊልድ ማርሻል ቫውካውንት አሌክሳንድር የተላከ።››

ይድረስ ሮም ከተማ ለሚገኘው ለጦር ጓደኞች የጦር ሜዳ ከፍተኛ ፍርድ ቤት ሜጀር አብዲሳ አጋ (አንቶኒዮ) የተባለ ኢትዮጵያዊ መኰንን በናዚስትና በፋሺስት እጅ ታሥሮ በነበረ ጊዜ ከጠላት እጅ አምልጦ ተሰደደ። በአርበኝነትም ሲኖር በአገሩና በንጉሠ ነገሥቱ ላይ የደረሰውን ግፍ ተመልክቶ ፋሺስትና ናዚስት

የሚሠሩትን ተቃውሞ ለዓለም ነፃነትና ለኢትዮጵያ ክብር ተጋደለ።

‹‹ በአምስቱ ዓመታት በሀገራቸው ጠላትን በአርገበገቡት ኢትዮጵያውያን ጀግኖች ይህ ወጣት መኰንን አብሮ የሚቆጠር ነው። መኰንኑ የሠራው ሥራ የሚያኮራው አገሩን ብቻ ሳይሆን ለእኛም ጭምር ሆኖ ሳለ የኢጣሊያ አገር ተቃጠለ ተዘረፈ ተብሎ የመኰንኑ መሠቃየት ለእኛም ሆነ ለዓለም መንግሥታት የሚያሳማ ጥልቅ ኀዘን ነው። ስለዚህ የ ፴፪ ዓመት የእሥራት ፍርድ በገንዘብ ተለውጦ የእንግሊዝ መንግሥት ጦር አዛዥ በብድር ስም ገንዘቡን ለኢጣልያኖች እንዲከፍል ሳስታውቅ መልሱን እጠባበቃለሁ››።

‹‹... ይህ ቴሌግራም መተላለፉንም ለሜጀር ሳንሶምና ለሜጀር አብዲሳ አጋ እንዲነገራቸው››።

‹‹ ፊልድ ማርሻል ቫውካውንት አሌክሳንደር››።(ከእንግሊዝኛ የተተረጎመ)

ቴሌግራሙ እንደደረሰ ወዲያው ወደ ፍርድ ቤት ተጠርቼ $ 18,000 እንድከፍል ተነገ ረኝ፣ በትእዛዙ መሠረት እንግሊዞች ገንዘቡን አምጥተው ሲከፍሉና እኔ ስፈታ የተሰበሰበው ሕዝብ እልልታውን አቀለጡት ከጓኞቼ ውስጥ ብዙዎቹ በፊታቸው ላይ ኀዘን ይታይ ነበር። የገንዘብ አከፋፈሉም እንደሚከተለው ነው።

፭ኛ የእንግሊዝ መንግሥት እርዳታ $5,727.15

፮ኛ በእንግሊዝ ሚሊቴር ባንክ ከወር ደመወዜ ተጠራቅሞ የተከፈለ $5,911.75

፯ኛ በእንግሊዝ ዋስትና አገሬ ገብቼ እንድከፍል ከተደረገ በኋላ ወደ ሀገሬ መጥቼ የከፈልኩት ከሀገሬ መንግሥት ከወገኖቼ የተሰጠኝ እርዳታ ....$ 7, 363.10

፰ኛ በዚህ ምክንያት ፍ/ቤት ቀርቤ ብዙ መጉላላት ከደረሰብኝ በኋላ አገልግሎቴ ዋጋ ያለው መሆኑ ታውቆልኝ በድጋሚ $ 890 እርዳታ አገኘሁ፡፡ የወጣልኝ ገንዘብ ጠቅላላ ድምር $19,890 ለዕዳ ከነወለዱ $ 18,975 ስከፍል የቀረው ለእኔ ቀርቷል ፡፡ የዕዳው ጉዳይ አለቀ፡፡ እንግዲህ ከጥቂት ዓመታት በኋላ የሀገሬን መሬት ለመርገጥ አሰብሁ፡፤ መጣሁ፤ የአመጣጤም ሁኔታ እንዲህ ነበር፡፡

* * *

ከወህኒ ቤት ወደ ሀገሬ መመለስ፡፡

ከወህኒ ቤት ወጥቼ ወደ ሀገሬ እንድመለስ ጠየቅሁ፡፣ የመጣሁትም ከሮም ናፖሊ ከናፖሊ ካይሮ ከካርቱም ጅቡቲ አድርጌ ነው፡፡

በዚህም ጊዜ አንድ እንግሊዛዊ ዜግነቴን እንድለውጥ ጠይቆኝ ነበር፡፡ የሀገር ፍቅርና የራስ ጥቅም ምን እንደሆነ ስለማውቅ ጥያቄውን አልተቀበልኩም፡፡ በቀጥታ ሀገሬ እገባለሁ አልኩ፡፡

ቢአሳ ችንኩኤ ቺንቶ በተባለው ቦታ ልሳፈር ስል ፴ ዓመት በዚህ ቦታ የኖረ ኢትዮጵያዊ አገኘሁና ዘርዓይ ደረስ በወህኒ ቤት እለ የሚረዳው በማጣቱ ሳይሞት አይቀርም አለኝ፡፡ በሮም የሚተላለፋትም መልእክተኞቻችን ምንም ስላልጠየቁት ከችግሩ ጉዳቱ ሳይገድለው አይቀርም አለና እቅጩን ነገረኝ፡፡

ከጦር ጓደኞቼ ተለይቼ ወደ ናፖሊ ከመሄዴ በፊት የዚያን ስመ ጥሩ ኢትዮጵያዊ ውጤት ማየት አለብኝ ብዬ እንደገና አንድ ወር ተቀመጥኩ፡፡ ከወር በኋላ መሞቱን ከእርግጠኛ ምንጭ ተረዳሁ፡፡በነዚን ተቆራምጄ ካይሮ እንደደረስኩ የእንግሊዝ መንግሥት ኤምባሲ ሠራተኞች ቀደም ብሎ ቴሌግራም ተልኮላቸው ኖሮ አንድ ሙሉ ኮሎኔል ልከው ተቀበሉኝ፡፡

በቀጥታም ወደ እንግሊዝ ኤምባሲ ተወሰድኩና ብዙ ውይይት ካደረግሁ በኋላ የኢትዮጵያ መንግሥት እስኪረከበኝ ድረስ በዚያው ቆየሁ፡፣ ማንኛውንም ወጪ የእንግሊዝ መንግሥት ችሎ ሰባት ወር ካይሮ ከረምኩ፡፡

ቂጥሎም ካናዳ ሄጄ ተምሬ ዜግነቴን ለውጬ እንድኖር ተለመንኩ፡፡ ወደ ተባለው አገር ሄጄ ልማር‹‹ ዜግነት›› የሚባለውን ቃል አልቀበልም አልኳቸው፡፡ ውድ አገሬና ንጉሡ ነገሥቱ በዐይኔ ይዞሩብኝ ነበር፡፡ ከብዙ ትግል በኋላ እንደገና ወደ ካይሮ መጥቼ የኢትዮጵያ ኤምባሲ ሲረከበኝ ለጊዜው በእጄ ገንዘብ የለኝም ነበርና ለ፳ ቀን ችግር ደርሶብኝ ነበር፡፡ ከ፫ ወር በኋላ ወዴት እንደምሄድ ጠየቁኝ፡፡ እኔም በስጨት አልኩና የመጣሁበት ዶክሜንት ጠፍቶ እንደሆነ የጦር ኪዳን ጓደኞቼ ዋና መ/ቤት ይጠየቅ የሚል ጥያቄ አቀረብኩ፡፡ ከዚህ በኋላ ነቄና ሊያመሰግኑኝ እንደጀመሩ ሊስቱም ግና ከነፖስታው እንደታሸገ መዝገብ ቤት ተገኘና ተገረሙ፡፡

የገንዘብ ስጦታም አደረጉልኝ፡፡ አንዱ ችግር ሲገባበድ ሌላው ችግር ተፈጠረ፡፡ በማግሥቱ በመርከብ ተሳፍሬ ወደ አገሬ እንድገባ ሲደረግ ለአገሩ ባለሥልጣን የተጻፈውን ደብዳቤ የሚፈርምልኝ ባለሥልጣን ጠፋ፡፡ በዚህ ምክንያት እንደገና ሰባት ቀን ቆየሁ፡፡ ከኔ ጋር ለሦስት ሰው ልከፍለው የማይገባ ገንዘብም ከፈልኩና ከሞላ ጐደል አስፈላጊው ተፈጽሞልኝ በመርከብ ለመሳፈር ካናሌ ዴ ሱዊዝ ስደርስ የአሜሪካ የጦር መርከብ አመለጠኝ፡፡ ከ ፴፮ ሰዓቶች በኋላ ያለንዳች ሥጋት በዚሁ መርከብ ተሳፍሬ ፖርት ሱዳን ከተማ ስገባ የእንግሊዝ ጦር ወታደሮችና ሹማምንት ጥቁርና ነጭ ሳይሉ ተቀብለውኝ ፈንጠዝያ ሆነ፡፡

ምክንያቱም ዴ ዲ አፕሪሊ በተባለው የጦር ሜዳ ላይ አብረን ውለናልና፡፡

ሁለት ቀን የእንግሊዙ አገረ ገዥ ለኔና ለአሜሪካኖችም የጦር ሰዎች ግብዣ አደረጉልን፤ አሰብ ወደብ እስክንደርስ ድረስ የተደረገልኝ ግብዣ በጣም ግሩም ነበር፡፡ ጅቡቲ ስደርስ ባላምባራስ መንበረ ያየህይራድ የኢትዮጵያ ኤምባሲ ሹም በልዩ አቶሞቢል ተቀበሉኝና ታላቅ አቀባበል አደርገውልኝ ሰነበቱ፡፤ እስከ ምሽቱ ፭ ሰዓት በመልካም ግብዣ ላይ አመሸሁ በአምስት ሰዓት ወደ ማረፊያ ቤት ለመኝታ ሄድኩ፡፡ በዚያች ምሽት ሌላ ሥቃይ ተፈጠረ፡፡ ይኸውም በኢጣሊያ ወህኒ ቤት ያላየሁት ተባይ ክፍሉን ስለወረሰው ነው፡፡

ተባዮችን ስከላከል አድሬ ጧት በባቡር ድሬዳዋ መሄድ ሲገባኝ ተጓጉዬ በሁለተኛው ቀን ወደ ድሬዳዋ ተጓዝኩ፡፡ በሦስተኛው ቀን በአቶቡስ ጉዞዬን ወደ ሐረር ቀጠልኩ፡፡ የሄድኩበትም ምክንያት የቅርብ ጓደኛዬና መልካም መካሪዬ የነበረው ልጅ አሰፋ በለው የተባለው ሰው በኢጣልያኖች ስለተገደለ የሱም ቤተ ዘመዶች ከተባለው ቦታ ስለነበሩ ልብሶቹንና ፎቶግራፎቹን ለማስረከብ ነበር፡፡

አባቱ ባለምባራስ በለውና ወላጅ እናቱ የሚኖሩት ቀርሳ ነው ስለተባልኩ ወደ ድሬዳዋ በማግሥቱ ተመልሼ ከዚያው ሆቴል እንዳረፍኩ ሚቹ ክቡር ደጃዝማች ለጥይበሉ ገብሬን አገኘኋቸው። ምንም ጥንት ባንተዋወቅ ስለኔ ጠይቀው ተረድተው ኖሮ ልዑል መኮንን መስፍን ሐረር ሐረር ውስጥ መኖራቸውንና እኔም ተገናኝቼ እጅ የምነሣ መሆኑን ገለጡልኝ። ተገቢውን መስተንግዶ ከዚያው ሆቴል አዘዙልኝ።

በማግሥቱ ሟት በሁለት ሰዓት ልዑልነታቸው የረር ጕታ ለመሄድ የሚመጡ መሆኑ ለደጃዝማች ስልክ ተደወለላቸው። ‹‹ እኛ ነገ ሟት ወደ የረር ጕታ እንሄዳለን ከነገ ወዲያ አንተ በባቡር ወደ አዲስ አበባ ስታልፍ የረር ጕታ ሲደርስ ባቡሩ መቆሙ ስለማይቀር በዚያ ሰዓት እኔ ራሴ አቅርቤ እጅ አስነሣሃለሁ። ከዚያም ከደጉ ልዑል ጌታዬ ሙሉ ተስፋና እርዳታ ታገኛለህ›› አሉኝ።

ይህን በሰማሁ ማግሥት በባቡር ወደ አዲስ አበባ ስጓዝ ክቡርነታቸው ‹‹ ሰው አስጠብቀውኝ ኖሮ ባቡሩ ጥሎኝ እንዳይሄድ ትእዛዝ ተሰጥቶት ከልዑል ነታቸው ፊት ቀረብኩ። እጅ ስነሣና ጫማ ስስም ዋ!! ያን ፊገግታና ርኅራኄ ሞት ቀሰፈው ያንድ ልዑል ሰው ግርማ ብቻ ሳይሆን የአባትነት አቀባበል አደረጉልኝ።የሀገሬን ዐፈር ስረግጥ ለመጀመሪያ ከኒህ ቅዱስ ልዑል ፊት በመቅረቤ ፈጣሪዩን አመሰገንሁ። ችግሬን ዘርዝሬ ነገርኋቸው። ‹‹ አሁን ባቡሩ ይቸኩላልና ሂድ እስከ ፰ ቀን አዲስ አበባ እመጣለሁና በዚያ ሰዓት ከግርማዊ አባቴ ዘንድ አቀርብሃለሁ አሁን ለስንቅህ $ 1000 ብር እንካ›› ብለው ሰጡኝ።

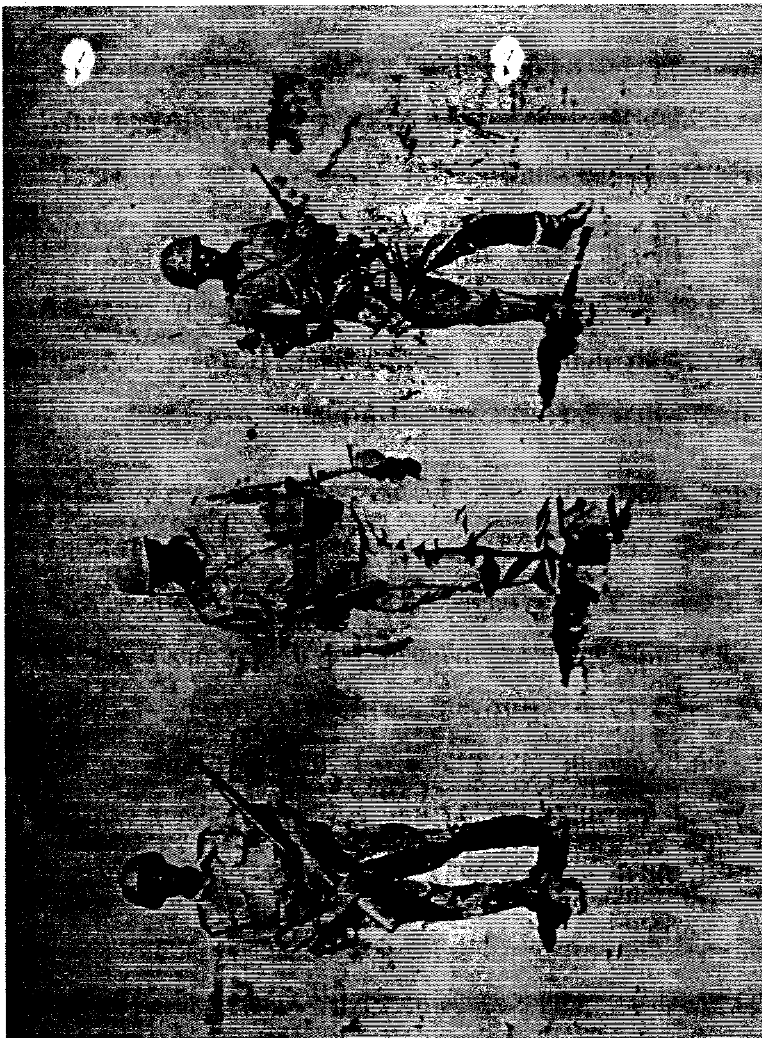

አባ ጅግሣ ከውጊያ በኋላ በጦር መስመር።

ለተደረገልኝ ችሮታና ለተሰጠኝ ተስፋ ፈጣሪዬን አመስግኜ እጅ ነሥቼ ወደ አዲስ አበባ ገባ ቀጠልኩ። ልዑልነታቸው የሰጡኝ ባልደረባ ክቡር ደጃዝማች ለጥ ይበሉን ነበር።

ቀን ስንጓዝ ውለን ሌሊቱን በማግስቱ መጋቢት ፳፮ ቀን ፲፱፻፴፰ ዓ.ም አዲስ አበባ ገባን ባቡር ጣቢያ ወጣ ብዬ ብመለከት የኢትዮጵያ አንበሳ ሐውልት አለ መኖሩን በፋሺስት ተነቅሎ ሄዶ ሮም ከተማ ቢአሳቸንኳዬ ቸንቶ ላይ መኖሩን አስታውሼ ዕንባ አነቀኝ።

« በየትም ዓለም ጦርነት ይደርጋል በጦርነቱም ሜዳ ሁሉም ይሰለፋል ቀን የሰጠው ያሸንፋል። ድል ሁልጊዜ የአንድ ወገን ብቻ መሆን አለበት ። ግን ሰው ከተሸነፈ አገር ከተወረረ ሐውልት እያፈረሱ መታሰቢያን ማውደም በዓለም በተወገዘ መርዝ ጢስ ሰውን አቃጥሎ ድል ማግኘት ጀግንነት አይባልም። በወንድ ወንድ አለበት» የጨካኙን ፋሺስት ቅስም ለመስበር ፍቱን መድኃኒት ሆነው የተፈጠሩ ግርማዊ ንጉሠ ነገሥት በእግዚአብሔር እርዳታ ድል ማድረጋቸውን የፋሺስት ጦር መጫር ለራሱ መሆኑን አምኜ የተሠራውንና የተገኘውን ውጤት ተገንዝቤ ተጽናናሁ።

እንደገና ቀና ብዬ የዳግማዊ ምኒልክን ግቢና አራዳ ጊዮርጊስን ተመለከትኩ። የኢትዮጵያ ዋና ከተማ በጠላት ኃይል ተወሮ ለጊዜው አሳዛኝ ነገር ቢፈጸምም በዚሁ ሰዓት የኢጣልያም ዋና ከተማ ሮም

እንዳልነበረች ሆና ሐውልቶቿ ታላቅ ሕንፃዎቿ ተሰባብረው ያን ሳመዛዝን ደግሞ ተደነቅሁ። ከ፲፱፻፴፭-፴፬ ዓ.ም ድረስ ሮማውያን ምግብ አጥተው አንድ ኪሎ ዳቦ ለመለመን እኛ እስካለንበት ወታደር ሠፈር ድረስ እየመጡ ሲጉላሉ ማደሪያ አጥተው ቤታቸው ተቃጥሎ በየካቡ ሥር ሲከርሙ ቀን ሐሩር የሌሊት ቁር ሲጫወትባቸው አይቻለሁ።

ጀግናው የሀገሬ ሕዝብ ለጠላት አልገዛም ብሎ ቢሰደድና አንዳንድ ግፍ ሲደርስበት ከዚያ ጋር ሳመዛዝነው የኢጣልያውያን የሞራልም የኢኮኖሚም ውድቀት አግኝቷቸው ነበር እላለሁ።

* * *

ቀኑ ወደ መምሸቱ ተቃረበ ። ሦስት ራሴን ሆኜ ዱክ ሆቴል ከተባለው ሆቴል አረፍን ። በማግሥቱ ክቡር ብላታ ዲሬሳ አመንቴ « እንኳን ደህና መጣህ» አሉኝና በፍጥነት ከግርማዊ ንጉሠ ነገሥቱ ፊት እንድቀርብ የክብር ዘበኛ ዋና አዛዥ ለነበሩት ለክቡር ሜጀር ጄኔራል ሙሉጌታ ቡሊ ነገሩልኝ። ከጃንሆይ ዙፋን ፊት ቀረብኩ ። የጀግንነቴንና የአገልግሎቴን ሁኔታ የሚያስረዳውን ከተባበሩት ቃል ኪዳን ኃያኖች መንግሥታት የሰጡኝን የምስክር ወረቀት አቀረብኩ።

የሰውን ድካምና ውለታ የማይዘነጉት ግርማዊ ንጉሠ ነገሥት ከሰፊ ንግግርና ምስጋና በኋላ ሰፊ የገንዘብ ችሮታ አደረጉልኝ። ተስፋ

ያለው ምክርም ሰጡኝ። ጄኔራል ሙሉጌታን ባልደረባዬ እንዲሆኑ በወርቅ ትንፋሻቸው አዘዙልኝ። ከመጋቢት ፳፰ ቀን ፲፱፻፴፰-፴፱ ዓ.ም በግቢ ሚኒስቴር በክቡር ፊታውራሪ አስፋው ከበደ በኩል በቂ ደመወዝ እየተከፈለኝ ኖርኩ።

ግርማዊ ንጉሠ ነገሥት በሰጡኝ ሙሉ ተስፋ መሠረት ከነሐሴ ፳፱ ቀን ፴፱ ዓ.ም አንሥቶ የንጉሠ ነገሥቱ የጦር ሠራዊት ባልደረባ እንድሆን የጦር ሚኒስትር የነበሩት ክቡር ራስ አበበ ጠርተው ነገሩኝ።

የግርማዊ ንጉሠ ነገሥት ዋና እልፍኝ አስከልካይ ክቡር ሌ/ጄኔራል መርዕድ መንገሻ (የሀገር መከላከያ ሚኒስትር ሆነው በድንገት የሞቱት) ባልደረባዬ ስለሆኑ በሳቸው በኩል ሁሉም ነገር አልቆ ኅዳር ፪ ቀን ፲፱፻፵ ዓ.ም በቀዳማዊ ኃይለ ሥላሴ ጦር ት/ቤት ገነት እንድሄድ ለጽሕፈት ሚኒስቴር ተላለፈልኝ።

፩፻፵ እጩ መኮንኖች በእንግሊዝና በኢትዮጵያውያን መምህራን ትምህርታችንን ስንከታተል የእንግሊዝ ጦር ሚሲዮን መኮንኖች የጦር ሜዳ ጀብዱዬን ስለሚያውቁ በፊትም በታላቋ ብሪታንያ የጦር ሠራዊት ውስጥ በሻለቃ ማዕርግ ስላገለገልኩ ስለኔ በጣም ያዝኑ ነበር። ከንዘናቸውም የተነሣ ሲያስተምሩ ‹‹ ሜጀር ካፒት አንቶኒዮ›› እያሉ ይጠሩኝ ነበር። ለአለቆቼ መስሎ ከታያቸው እኔ ከምንም አልቆጠርኩትም ከዚህም የበለጠውን ፈተና አልፌ አለሁ።

* * *

ብዙ ሐሳብ ዘንግቻለሁ። ለጊዜው በጽሑፍ ለማስቀረት ጊዜው ስላልፈቀደልኝ ብዙው ድርጊት እንደተረሣ ቀረ ። በዚህ መካከል ልረሳው የማልፈቅደው ነገር ቢኖር አንድ ጉዳይ ብቻ ነው። የናፈቀችኝን አገሬን ንጉሠ ነገሥቴንና ቤተሰቦቼን አይቻለሁ። በሀገሬ ብዙ ችግር ቢደርስብኝም ከምንም አልቆጥረውም። የማልረሳው ጉዳይ ደግሞ ያልኩት ይህ ነው፤ የኢጣልያን ሀገር በግፍ አቃጥለሃል ሀብቱን ዘርፈሃል (እናንተው ፋሺስት ሀገሬን አላቃጠለም)? ተብዬ ፴፪ ዓመት እንድታሠር ሲፈረድብኝ በእንግሊዝ መንግሥት አማካይነት በገንዘብ እንድመለስ አደረገልኝ። ይህን አልዘነጋውም።

የማልዘነጋው ደግሞ መንግሥቴ የጦር ታክቲክ እንድማር ገነት ት/ቤት ሲሰደኝ ቤተ ሰቦቼ በችግር ላይ ነበሩ፤ እንግሊዞች የከፈሉልኝን ገንዘብ እንድመልስላቸው በሕግ ጠየቁኝ ። ለጊዜው የምከፍለው ገንዘብ አጣሁኝ።

እኔ በውደድር ነበርኩ። ልጆቼ ኢዮብና እጅጋየሁ አብዲሳ ከሌሎች ቤተሰቦቼ ጋር ይሠቃዩ ነበርና በእውነት ለምን ተፈጠርኩ? እስከማለት ደረስኩ ኮርሴ በ፲፱፻፵ ዓ.ም ተፈጸመ። ከ ፩፻፶፬ እጩ ተወዳዳሪዎች እኔ ፺ኛ ሆንኩ ። ከግርማዊነታቸው የምስክር ወረቀት ተቀበልኩ።

ዋናው ዓላማዬ ሀገሬን መውደድ ንጉሠ ነገሥቴን ማፍቀር ወገኖቼን ማገልገል እንጂ « ለምን እንዲህ አደረጉኝ» ብዬ አላውቅም። በቆራጥ መንፈስ የተመሠጥኩ ድን በመኖኔ ስክራ በድንገት በሚፈጸምብኝ አድራጐት አልበሳጭም። ይሁን እንጂ እንግሊዞችም ሳይቀሩ ብዙ ብዙ ነገር ነገሩኝ። አልተቆጣሁም ። ወደ ፫ኛ እግረኛ ክፍለ ጦር እንድሄድ ተወስኖብኝ ሳለ እንደገና ወደ ፲፩ኛ እግረኛ ሻለቃ አዲስ አበባ ተደለደልኩ።

በዚህ ሰዓት የሻለቃው ሕክምና መኰንን ሆንኩ፤ በዚህ ቦታ ፫ ወራት እንደ ሠራሁ በሻለቃው ጠ/ጦር ሠፈር የ፬ ሻምበል አዛዥ ሆንኩ። ከ፲፱፻፵፩-፵፰ ዓ.ም ደግሞ ፪፻፳፩ ወታደሮች ሹማምንትና ባለሌላ ማዕርግ የሚገኙበት የንጉሠ ነገሥቱ መንግሥት ጠቅላላ የመሣሪያና የጥይት ዴፖ ማከማቻ ግምጃ ቤትና የአዲስ አበባ ዙሪያ ምሽግ ሹም የዘብ ተነጣይ ሻምበል ዋና አዛዥ ሆኜ ሠራሁ።

በዚህ ቦታ ፯ ዓመት ከ ፲፬ ቀን ያለ ዕረፍት ሠራሁ። ቀጥሎም በ፩ኛ እግረኛ ክፍለ ጦር የንብረት ሻምበል አዛዥ ሆኜ ክፍሉን በአዲስ ሕግ በደንብ እንዳቋቀቁም ታዝዤ ዓመት ከሠራሁ በኋላ እንደገና የመሣሪያ ግምጃ ቤት ኦርዲናስ ሥራ ሻምበልና የክፍለ ጦሩን ግምጃ ቤት ሥራ ብቻ እንዳቋቁም ታዘዝሁ።

ሥራውን ተረከብኩ። አንድ ዓመት ከ፮ ወር እንደቆየሁ ወደ ፩ኛ ብርጌድ ለ፫ኛ ሻለቃ ረዳት መኰንንነት እንድሠራ ታዘዝሁ።

ከዚህ ቀጥዬ ከተባበሩት መንግሥታት ጦር ኃደኞች ከኢ.ን.ነ.መ ባለሥልጣኖች የተሰጡኝ የምስክር ወረቀቶችና የኒሻኖች ዐይነት በሚቀጥለው ተራ ቁጥር ለአንባቢዎች አበረክታለሁ።

ከእንግሊዝኛ ወደ አማርኛ የተተረጐመ

የጦር ኃደኞች ዋና ኮሚሲዮን

ኢ.ፖ 394

ወደ አገራቸው የተሰደዱት እንዲመለሱ በተለይ የቆመ ኮሚሲዮን

ደ.ተ ኤል 10.6 ኤ ዲ/ኤል ኤም ቴሌ 489081

አክሶት 239 የካቲት ፳ ቀን ፲፱፻፵፮ ዓ.ም

ለክቡር የኢትዮጵያ ንጉሠ ነገሥት መንግሥት የካይሮ ሚኒስቴር እንዲያውቁትም አዲስ አበባ

፩ ይህንን ደብዳቤ የያዘ አብዲሳ አጋ የሆለታ የጦር ትምህርት ቤት ተማሪ የነበረው ከ ፲፱፻፴፮ ዓ.ም ከየካቲት 12 ቀን አደጋ ቀን ጀምሮ የፖለቲካ እሥረኛ ሆኖ በኢትዮጵያም በኢጣልያን አገርም ታስሮ ነበር።

፪ በፋሺስቶች መውደቂያ ጊዜ ኢጣልያኖች እርቅ ስለፈለጉ ስለ አቶ አብዲሳ አጋ ከታሠረበት ትሬያ ከሚባለው አምልጦ ከእንግሊዝ ፣ ከዩጎዝላቪያ ከሶቶ አፍሪካ ከሌሎች አርበኞች ተደባልቆ ከጀርመን ጋር ይታገል ነበር።

የኢትዮጵያ አርበኞች አምስት ዓመት ሙሉ ሰንደቅ ዓላማቸውን በማፍቀር ከኢጣልያን ጭቆና ሲታገሉ የኢትዮጵያን ወንዶች ልጆች ስም ከፍ እንዳደረጉ ይህ አብዲሳ አጋ በድፍረት በመሥራቱና የኢትዮጵያ ወንድ ልጅ በመሆኑ የአገሩን ስም ከፍ ለማድረግ በቃ።

የአርበኞች ሹማምንቶችና ዋናም የጦር ሠራዊት ሹም ሰር ሃሮልድ አሌክሳንደር የሰጡት የምስክር ወረቀቶች በእሱ እጅ ይገኛሉ።

ማንተም ፊርማ

የጦር ጓደኞች ዋና መሥሪያ ቤት ሚ.ጅ. ሃርመን

ሮም ዋና አዛዥና ሹም

አዲስ አበባ ሰኔ 28 ቀን 1939 ዓ.ም የኢትዮጵያ ንጉሠ ነገሥት መንግሥት

የጦር ሚኒስቴር

ቁጥር 334319 ተጨ.ማሪ መ/1983

ምክንያት።

ለንጉሠ ነገሥት የጦር ሠራዊት ጠቅላይ መምሪያ።

አዲስ አበባ

አብዲሳ አጋ የሚባል በጠላት ወረራ ዘመን በጠላት እጅ ታሥሮ በዚያው በአርበኝነት ሥራ በመሥራት በጅግንነት ያገለገለ ስለሆነ በጦር ሠራዊት ውስጥ በመቶ አለቃ ማዕርግ ተደልድሎ እንዲሠራ ስለተፈቀደ ይህ ትእዛዝ ከደረሰበት ቀን ጀምሮ በተባለው ማዕርግ ተደልድሎ ደመወዙን እንዲያገኝና ወደፊት ወደ ጦር ትምህርት ቤት እንዲላክ ይሁን።

ፊርማ ራስ አበበ አረጋይ።

ቁጥር 98092

ግንኩና ኢጣሊአ